

~~112 113~~ *Al.^o 416.*

Tarto: ja Wõrro: ma rahwa

R a l e n d e r

ehf

T ä h t : r a m a t

1838.

Ajastaja päle, perran

Jssanda Jესუსse Kristusse

sündimist.

Sel ajastajal om 365 päiwa.

Tartun

trükkitu J. E. Schönmanni man.

Der Druck dieses in den Ostsee-Provinzen zu gebrauchenden
Kalenders ist gestattet.

Dorpat am 7. October 1857.

M. v. Engelhardt.
Censor.

A j a - a r w.

Maailma lomifest arwatas	5787	ajastaiga.
Jesanda Jesusse Kristusse sündimiseft	1838	—
Tarto-lina eddimetseft ehhitamisseft	808	—
Kui ristiust lühwandi-male tulli	640	—
lutterusse õige usso ülleswõtmissesft	321	—
Kui lutterusse õige usso ülleswõtmine lühw. landi-male tulli	316	—
Kui Peterburi-lina nakkati ehhitama	135	—
Kui meie ma Wennerigi wallitsusse alla sai	128	—
Wõro-lina ehhitamisseft	53	—
Meie Keisri-herra Nikolai Pawlowitsi sündimiseft	43	—
Tarto surekoti sädmsiesft	36	—
Kui Prantsus Wenne-male tulli, nink passanui Moskwa linast wälja aeti	26	—
Kui lühwandi-maal priust kuluteti	19	—
Kui meie armolik Keisri-herra Nikolai Pawlowits naksi wallitsema	13	—
Kui se perameenne suur henge kirjotamine meie maal õlli	4	—
Kui Jümmala-orjust kerkun wastse kerko-sädusse perra nakkati piddama	4	—

Kalendri-tähete sellataminne.

● noor ku.	n. nädal.
◐ eddimenne werand.	k. kel.
☼ täus ku.	t. tund.
◑ perrameenne werand.	m. minuti.
☾ pühha.	e. k. enne kespäiwa.
p. perrast, nink päiw.	p. k. päle kespäiwa.

Rats ristikesft (**) päiwa arwo man näütwa, et om
kuninga- wai kerko-pühha, mes kerkun pühhendetas. Uts
ristikene (*) päiwa arwo-tähhe een näütap, et kophus sa-
ratsel päiwal ei peta.

1. Januar.

31 päiwa.

Wastse ajastaja ku.

Wastses aastas Jummal appi!
 Kaunis om se sõnna hää!
 Jummal appi, Jummal appi
 Lää ma julgest' teraa päl!

Jummal appi eggapäiwa,
 Siis ma wära ello waiwa.
 Jummal appi wimate,
 Kui mo heng lät taiwate!

*1 Poolp.	Wastse aj. p.	Selge
P. p. wastse aj. p.	Paggemine Egiptismale.	Matt. 2, 13—23.
2 Pühhap.	Abel, Set	külma
3 Eesp.	Enok	
4 Idisip.	Metusala	päiwa.
5 Kolmap.	Simeon	
*6 Neljap.	Kolme kun. p.	Cl. 2, 21 m. c. f.
7 Redi	Mektior	
8 Poolp.	Erart	

1. P. p. 3	Kuninga p.	Jesus 12 ajastaiga wanna.	Luk. 2, 41—52.
9 Pühhap.	Kasper		
10 Eesp.	Pawli p.		
11 Idisip.	Higinus	Zuiškap.	
12 Kolmap.	Rein	Wagga	
13 Neljap.	Hilarius		
14 Redi	Robert	● f. 3, 38 m. c. f.	
15 Poolp.	Welits		

2. P. p. 3	Kuninga p.	Saja Kanan Kalileasmaal.	Jan. 2, 1—11.
16 Pühhap.	Erdmann		
17 Eesp.	Tõnnise p.	ilm.	
18 Idisip.	Ewraim	Kange	
19 Kolmap.	Sara		
20 Neljap.	Wab. Sebast.	D f. 7, 20 m. p. f.	
21 Redi	Meta		
22 Poolp.	Wintsent		

3. P. p. 3	Kun. p.	Piddalitõbbine ja päimihhe sullane.	Matt. 8, 1—13.
23 Pühhap.	Potta		
24 Eesp.	Timoteus	külma.	
25 Idisip.	Pawli ümbrel.		
26 Kolmap.	Hans		
27 Neljap.	Krisostomus	● f. 3, 38 m. p. f.	
28 Redi	Karel		
29 Poolp.	Samuel		

9. P. enne lihhawõtte.	Lõteggija winamäen.	Matt. 20, 1—16.
30 Pühhap.	Ida	
31 Eesp.	Anno	

1. Januaril tõssep päiw: f. 8, 32 m. lät alla: f. 3, 28 m.
 10 — — — — — 8, 16 — — — — — 3, 44 —
 20 — — — — — 7, 55 — — — — — 4, 5 —

Januari ku pühha- ja täht-päiwa
 selletamine.

1) Wastne ilmliko ello ajastaig algnep. Sel-
 sammal päiwal sai Dnnisteggiale nimmi: Jesus.
 Luk. 2, 21. — Pantu tedda Israeli rahwa sadusse
 alla. Kristlik südda, pantas ka sinno sis täamba wast-
 sest se ilmliko ello sadusse ja orjusse alla. —

6. Targa tulluwa hommungo maalt Jesust au-
 wustama. Täht taiwa kullen olli neile se jubhataja
 Ma t. 2, 1—12. Se om se eddimenne sel päiwal. —
 Jaan se Kristja om Dnnisteggiat ristnu, tunistaja olli
 saäl pühha waim ja üts hää taiwast. Matt. 3, 13—
 17; Mark. 1, 9—11; Luk. 3, 21. 22; Joh. 1, 32—34.
 Se om se tõine nink suremb sel päiwal.

17. Sedda Tõnnist kõnnetas, et temma üts pool-
 kolmat sadda ajastaiga päle Krist. sündim. Egiptusse
 maal om ellanu. Omma kange paastmisse ja palwusse
 piddamissega lats temma innemisse seistist ärra laande.
 Tulli tõisi temmale sinna perra, ja sis saadsi nemma
 saäl sedda monako ello henda wahhel, mes parhilla
 weel mõnne mu ussu rahwa man Jumala meleperra-
 lisses kittedas. Ent kirri kassep ilma ärrawäärda, ei
 mitte temma eest ärrapaggeda.

20. Wabian, üts Roma lina piiskop, ja se kind-
 ma risti ussu tunnistaja Sebastian saiwa ka pea tol
 sammal ajal Roma linan omma ussu perrast ärrasur-
 matus. Sebbstianit olli enne weel hirmsaste nolega
 ärralastu. *Ja se geistlik waim, mis on ussustanud. Kristus Krist!*

25. Pühha Apostile Paulusse ehk Pawli ümbre-
 kaändmist loe Ap. tegg. 9, 1—20 ja 22, 6—16.

Kui wäljan om lummi nink jää, | Eul om ka üts armo paif, —
 Sis waiklikun tarren om hä: | Eääl Jissa man waiklikun palwen,
 Mi, südda! ja sa nüüd waif, | Kui paastoag tullep nüüd talwen.

1	Idisip.	Prigitta	
2	Kolmap.	Küündle p.	Rütm
3	Neljap.	Hanna	Idip.
4	Nedi	Berenika	
5	Poolp.	Agata	☿. 7, 25m. p.f.

8. P. enne lihham. Semen sattap mitmesugg. maa päle. Luk, 8, 4—15.

6	Pühhap.	Perent	
7	Eesp.	Rikart	taggast.
8	Idisip.	Salomon	Pehme
9	Kolmap.	Polli	ilmakenne.
10	Neljap.	Ebbo	
11	Nedi	Nedi ja Poolpäiw	
12	Poolp.	enne lihha heite.	☿. 1, 34m. p.f.

7. P. enne lihham. ehk Paasto p. Kristusse kannatam. Luk, 18, 31—43.

13	Pühhap.	Penigna	
14	Eesp.	Waltin	
15	Idisip.	Paasto p.	Wihm.
16	Kolmap.	Tuhha p.	
17	Neljap.	Konstanzia	
18	Nedi	Konfordia	
19	Poolp.	Sanna	☿. 8, 22m. e. f.

1. P. Paastun. Kristust kinsatas kurratist. Mat. 4, 1—11.

20	Pühhap.	Eufarius	
21	Eesp.	Efajas	
22	Idisip.	Petri p.	Ilm lät
23	Kolmap.	Palw. kolmap.	selgembas.
		(Kwat. 1 p.)	
24	Neljap.	Maddise p.	
25	Nedi	Wiktör	Kuwarjotamine;
26	Poolp.	Nektor	☿. 2, 18m. e. f.

2. P. paastun. Kananea-maa naine. Matt. 15, 21—28.

27	Pühhap.	Klaudius	
28	Eesp.	Justus	☿. 10, 25m. e. f.

1 Webruaril tõssep päiw; ☿. 7, 26 m. lät alla: ☿. 4, 34 m.
 10 — — — — — 7, 3 — — — — — 4, 57 —
 20 — — — — — 6, 37 — — — — — 5, 23 —

Webruari ku pühha: ja täht: päiwa selletamine.

2. Se päiw peti wannast Maria puhhastamissele pühhas
 Luk. 2, 22—24. Sel päiwal sama Pappi jussu rahwa man
 wahhaküündleesse pühhendetus, mes rahwale wäljajaetas, ja
 its ka neide Jummal-orjusse man prugitas, kui nemma laul-
 den küündle tullega ümbrekäüwa. Sest tullep se küündle-
 päiwa nimmi. — Wäärust arwop neist küündlist suurt abbs
 mitmale tööbele tulleswat, ni kui mõnda ka meie man kuultai
 kirko-wahha hennele rohhus palleswat. Ent kirko-wahha ei
 olle its parremb, kui mu wahha kunnake.

15 ja 16. Paasto-ja tuhha-päiwa nimmi om Paapsti
 ussu ajast weel neile päiwile jänu. Selle ussu perra peap
 rhawas henda Kristusse kannatusse aja päle ihholiko paast-
 missenga walmistama. Ei tohhe sis keake Paasto ajal lihha,
 pima ehk mund nisuggust pruti. — Se Paasto-päiw om sis
 weel se wimane päiw, kumma lubbatas eggäutte söki watta, ja
 nättas sis sel päiwal Paapsti ussu rahwast paljo lusti piddawat,
 söwat, jowat ja tifsuggust kommetit ja tempo teggewat.
 Ent kui kolmapäiw käen, sis om ots pääl. Paastminne algnep,
 ja kirko pörmando päle puistetas tuhka, leinamisse ja puhhast-
 mie tähhes. Sest tullep sis se tuhha-päiwa nimmi. Ent
 Jummal andko meile parrembat walmistamist sel Paasto-
 ajal. 1 Tit. 4, 1—8; Koloss. 2, 16—23.

22. Unnisteggia tunnistas p. Apostle Petrusse perrast
 Matt. 16, 18. 19 (ka Joh. 1, 42) et selle päle temma koggodus
 piddi ülessäetama. Wanna kirja ja kōnne tunnistawa weel,
 et Petrus ka Roma lina om tulnu, ja sinna risti podu. — Ent
 to woiis kül selge wōls olla, kuis Roma pappi nüüd tõisitap
 ja selsammal Petri päiwal kulutap, et p. Apostle essi sis Pappi
 quwo järje om ülessäadnu, nink säratsese weel õigede kōi woi-
 must Kristusse koggodusse ülle om andnu.

24. P. Apostle Maddis ehk Mattias sai Judasse, se
 ärraandja, assemele Apostlis säetus, loe Ap. tegg. 1, 23—26.
 Kōnneltas etj temma Asia hjo ka Mori maal Ewangeliiummi
 om kulutanu.

Kas lummi minf jää	Kui soäm silmarwet kandwa,
Sis ärra ei lä?	Sis päset sa täest
Kas murre ninf piin	Kuſ pattuſt ninf jääst,
Ei löppe jo ſiin? —	Sis tõuſmife hää!
Kui pilwe jo wihma nüüd andwa,	Sis kewwaj om ſää!

1	Ediſp.	Albinus	
2	Kolmap.	Lowiſa	Pehme
3	Neljap.	Israël	ilm.
4	Nedi	Adrian	mürriſtap.
5	Poolp.	Meta	

3. P. Paastun. Kristus ajap kurratit wälja. Luf. 11, 14—28.

6	Pühhap.	Kotwrid	
7	Geſp.	Simmo	☿ f. 8, 17 m. e. f.
8	Ediſp.	Nawael	
9	Kolmap.	Mit	Tahhap
10	Neljap.	Mina	ſullateſ
11	Nedi	Konſtantin	
12	Poolp.	Kregor	

4. P. paastun. Kristus sõdap 5000 meesl. Jan. 6, 1—15.

13	Pühhap.	Ernst	☿ f. 11, 31 m. p. f.
14	Geſp.	Zakariaſ	
15	Ediſp.	Lugus	
16	Kolmap.	Aleksander	minna.
17	Neljap.	Truta	
18	Nedi	Kabriel	
19	Poolp.	Josep	

5. P. paastun. Jeesusje päle heidetat kiwwe. Jan. 8, 46—59.

20	Pühhap.	Rupert	☿ f. 10, 19 m. p. f.
21	Geſp.	Benedikt	
22	Ediſp.	Põri päiw.	Kewwaj allustap.
23	Kolmap.	Teowil	Kauni
24	Neljap.	Kasimir	kewwajatſe
25	Nedi	Maria kuluſ. p.	päiwa.
26	Poolp.	Emanuel	

6. P. paastun. Jeesusje ſiſetullemine Jeruſalemmi. Matt. 21, 1—9.

27	Pühhap.	Urbe päiw	Wihm.
28	Geſp.	Kideon	
29	Ediſp.	Lina	☿ f. 3, 52 m. e. f.
30	Kolmap.	Nat	
31	Neljap.	Suur neljap.	

1	Martſil	tõſſep päiw:	f. 6, 15 m.	lät alla:	f. 5, 45 m.
10	—	—	— 5, 52 —	—	— 6, 8 —
20	—	—	— 5, 26 —	—	— 6, 34 —

Martſi ku pühha- ja täht-päiwa
ſelletaminne.

25. Maria kuluſtamine loetas Luf. 1, 26—38.

27. Urbe: ehk Palmipuie-päiwa nimmi om jo wannast ſelle n iimſe pühha-päiwale paastun toſt woetu, kuis rahwas L nniſteggiale Palmi-pu oſſe tee päle om puistanu, kui temma wiimſelt Jeruſalemmi lina ſiſſe läts. Joh. 12, 12. 13. — Rae ka Matt. 21, 1—9; Mark. 11, 1—10; Luf. 19, 29—38.

31. Dnniſteggia ſäep p. õddango ſõõmaiga omma ſurma mälletuſſes Matt. 26, 20—29; Mark. 14, 17—25; Luf. 22, 14—23. Rae ka 1 Kor. 11, 23—25.

Wastse ellule nüüd tõsse!
— Kawwa ollit magganu! —
Hõikap sulle wasta: nõsse! —
Se ke hamwan henganu.

Nakka ello teed sis rühkma,
Dlgo waiw ka siin nint saäl,
Se saap sinno silmi pühkma,
Ülles kutsup Temma bääi.

*1 Redi	Suur redi	heitlit
2 Poolp.	Joatim	
Kristusse ülestõõsemine. Mark. 16, 1—8.		
*3 Pühhap.	1. Pühawõttep.	
*4 Eesp.	2. Pühawõttep.	
*5 Edisip.	Markim	C f. 5, 6 m. p. f.
*6 Kolmap.	Jõlestin	
*7 Neljap.	Uron	ilm.
*8 Redi	Lorent	
*9 Poolp.	Laus	

1. P. p. Krist. ülest. p. Jesus näüt, henda Jünger. Jan. 20, 19—31.

10 Pühhap.	Ezekiel	
11 Eesp.	Hermann	
12 Edisip.	Julius	● f. 7, 47 m. c. f.
13 Kolmap.	Justin	
14 Neljap.	Joel	Rauni
15 Redi	Djadija	
16 Poolp.	Ruda	

2. P. p. Kristusse ülest. p. Hä karjus. Jan. 10, 12—16.

17 Pühhap.	Iijo	
18 Eesp.	Walerian	
19 Edisip.	Simon	● f. 3, 51 m. p. f.
20 Kolmap.	Gaul	
*21 Neljap.	Jim	lämme.
22 Redi	Kajus	
23 Poolp.	Jürriku päiw.	

3. P. p. Krist. ülest. p. Krist. ärraminne missest. Jan. 16, 16—23.

24 Pühhap.	Albert	
25 Eesp.	Markusse päiw	kewwajatsse
26 Edisip.	Ezekias	
27 Kolmap.	Anastassus	● f. 6, 44 m. p. f.
28 Neljap.	Terefia	päiwa.
29 Redi	Reimund	
30 Poolp.	Erast	

1	Aprilil tõsses päiw:	f. 4, 56 m.	lät alla:	f. 7, 4 m.
10	— — —	— 4, 33 —	— — —	— 7, 27 —
20	— — —	— 4, 9 —	— — —	— 7, 51 —

Aprili ku pühha-ja täht-päiwa
elletamine.

1. Ünnisteggia surma kannatus ristilüülen loetas
Matt. 27, 32—56; Mark. 15, 21—41; Luk. 23,
26—49; Joh. 19, 17—30.

3. Ünnisteggia ülestõõsemist kõnnelewa p. Apostle
Matt. 28, 1—10; Joh. 20, 1—8; Mark. 16, 1—11;
Luk. 24, 1—12.

23. Kui Paapsti usk weel meie maal olli, sis püh-
hendeti se päiw ütte wahwa sõamihhe ja Roma Keisri
päliku aupas, nimmega Jürriku, kedda Paapsti ussu
rahwas kõnnelewa, et temma ütte poletõise tuhhanda
ajastaja eest saie omma ristil ussu perrast ärrasurmatus,
kui Keiser ristil rahwast nakkanu perrankinsama. Mes
nemma muido weel seestammast Jürrist tõisitawa, et
temma paljo immetekku om tennu, sedda ei tija kül,
kui to wahhest om olnu.

26. Markus olli Apostle Paulusse ja essiärralikult
Petrusse seelõlinne, ja olli temmal ka weel se nimmi
Zaan, ni kui loe/as Ap. tegg. 13, 5. 13. — Essi es
olle temma kül mitte 12 jüngre arwun, ent sedda Ewan-
geliumisramatu, mes Wast. Test. temmast loetas,
kirjut temma Apostle Petrusse tunnistusse ja oppusse
perra.

Päbbi taima, ma nink merre
Käip üts wäggew ello Waim,
Höifap ligil römsast: Terre!
Nink sest häitser pu nink hain. —
Oh es kule sa, mo südda
Sis ka Waimo pühha häält?

Es sis sa ei tunne midba,
Kuis so Issa hõifap säält?
„Täämba, ja täämba!“ ni hõifwa nüüd
suurwiste häle! —
„Täämba, me tulleme!“ laulwa sis
wasta tik tele!

4. P. p. Krist. ülest. p. Krist. towot. römüst. lähhat, Jan. 16, 5—15.

1 Pühhap.	Wilip. ja. Jak. p.	12 kälme nääb al	Jahhe
2 Eesp.	Sigmund		
3 Edisip.	Risti löidm. p.		
4 Kolmap.	Selma		
5 Neljap.	Rotard		
6 Redi	Idrik		
7 Poolp.	Jetta		

© f. 11, 28 m. p. f.

ilma.

5. P. p. Krist. ülest. p. Digest palw. piddamisejt. Jan. 16, 23—30.

8 Pühhap.	Hioh	11 kälme nääb al	Lämme päiwa,
9 Eesp.	Riggola p.		
10 Edisip.	Rordian		
11 Kolmap.	Pankrazius		
12 Neljap.	Krist. taim. m. p.		
13 Redi	Sermazius		
14 Poolp.	Kristian		

© f. 6, 9 m. p. f.

6. P. p. Krist. ülest. p. Kui se römüst. saap tullemä. Jan. 15, 26—16, 4.

15 Pühhap.	Sohwi	10 kälme nääb al	Piswine. Wihm.
16 Eesp.	Peep		
17 Edisip.	Anton		
18 Kolmap.	Erit		
19 Neljap.	Wilemon		
20 Redi	Pil		
21 Poolp.	Erina		

© f. 9, 21 m. e. f.

Pühha Waimo wäljakaldamine. Jan. 14, 23—31.

22 Pühhap.	1. Suw. pühha	9 kälme nääb al	Jlm
23 Eesp.	2. Suw. pühha		
24 Edisip.	Ester		
25 Kolmap.	Urbani p.		
	Kwatembri 2 p.		
26 Nelj.	Eduard		
27 Redi	Ludo		
28 Poolp.	Willem		

© f. 6, 37 m. e. f.

Kolmainusse pühha. Jesus ja Nikodemus. Jan. 3, 1—15.

29 Pühhap.	Mats	8 kälme	lämmele.
30 Eesp.	Wigand		
31 Edisip.	Nelli		

1	Mail tösses päiw:	f. 3, 45 m.	lät alla:	f. 8, 13 m.
10	—	— 3, 26 —	—	— 8, 34 —
20	—	— 3, 10 —	—	— 8, 50 —

Juni ku pühha: ja täht: päiwa selletamine.

15. Roma Keisri Diokleziani aigo, 298 ajastaiga perran Kristusse sündimist, olli wiimne rasse risti ussu perrankiusaminue, ja tappeti sis ka sesamma Wiit ärra, kenne nimme päle se 15^{nes} Juni om säetu.

24. Janist sest Kristjast, kuis temma Dnisteggiale teed nakkas walmistama, loetas: Matt. 3, 1—12; Mark. 1, 1—8; Luk. 3, 1—20. — Rahwas pandwa Jani-päiwal tuld pallama, ja kui sääl ümbre weel tantsitas, juwwas ja mässatas, sis om paggane wäärjummala orjus käen. Ent kristlik südda! kui sinna Jani-päiwa tuld näet, sis mõtle sääl man, et sinno sõamen ussu, armo ja lotusse tulli Dnisteggia päle wastest peap lägginema.

27. Se om sis kül üts kenna jut neist 7 maggajist, mes kül kunnake tõisine ei wois olla. Se om sis ni: Seitse uskliko mihhe lätsiwa Ewesusse linast pakko, kui keiser Dezius ristirahwast kange wihhaga nakkas pärrankiusama. Nemma tüksiwa ütte urgo, sure mae alla. Sinna jäiwa nemma maggama. Ja maggasiwa mihhe 200 ajastaiga, ja es tija neist keake middake. Kui nemma nüüd üleswirgu, sis läts üts neist wälja, leiba otsma. Weel olli Keisri Deziusse hirm sõamen. Ent oh immet! jubba olli risti ussul woimus käen. Kirko ja risti päistsewa linast wasta. Keiser Teodosius olli essi ristinneminne. Sis läts tik se liin wälja, ja Keiser essi olli ka tulnu, immelukku kaema. Ja kui ne 7 mest sedda aeja ligile olli kõnnelnu, sis uino nemma surma unne kätte, tõssemisses wiimisel päiwal.

29. P. Ap. Petrus ja Paulus olliwa ne üllemba risti-ussu wäljalaotaja, ja kõnneltas, et kumbeke sel-sammal päiwal Roma linan om ärrasurmatu.

Kui ne pu nūūd saiswa tāmwen lehten,
Eis om aidniful kūt melehd,
Et kui nūūd na paistwa illo ehten,
Eis na wiimselt sugguta ei ja.

"Ni ka peat ussu wilja kandma,
"Noor heng! kui sa oller õige pu,
"Kui ta kirwest sul ei bea pandma
"Jure päl!" *) Ni hõifap Jani ku
*) Matt. 3, 10.

1 Kolmap.	Kotsalt	näbbul	Selge,
2 Neljap.	Emma		
3 Redi	Liso		C f. 4, 17 m. e. f.
4 Poolp.	Widrika		lämme

1. P. p. Kolm. p. Rikkas mees ja Lazarus. Luf. 16, 19—31.

5 Pühhap.	Vonimazius	7 tähti näbbul	suurwe
6 Eesp.	Artus		päiwa.
7 Edisip.	Lutreja		Pitse.
8 Kolmap.	Medardus		
9 Neljap.	Pikkel päim		Suwmi allustap.
10 Redi	Blamius		● f. 4, 20 m. e. f.
11 Poolp.	Parnabas		

2. P. p. Kolm. p. Suur öddango:soomaig. Luf. 14, 16—24.

12 Pühhap.	Zina	6 tähti näbbul	Selge, ent
13 Eesp.	Zobias		
14 Edisip.	Zetlow		jahhe.
15 Kolmap.	Widi päim		
16 Neljap.	Zustina		
17 Redi	Rikander		D f. 2, 58 m. e. f.
18 Poolp.	Homer		

3. P. p. Kolm. p. Utrakadonnu lammas. Luf. 15, 1—10.

19 Pühhap.	Kert	5 tähti näbbul	Zuul nink
20 Eesp.	Wlorian		wihm.
21 Edisip.	Rabel		Waga
22 Kolmap.	Ziit		lämme.
23 Neljap.	Vasilius		
**24 Redi	Jani päim		● f. 4, 5 m. v. f.
**25 Poolp.	Wio		

4. P. p. Kolm. Olge armoliko. Luf. 6, 36—42.

26 Pühhap.	Jeremias	4 tähti	Wihni.
27 Eesp.	7 maggajide p.		
28 Edisip.	Josua		
*29 Kolmap.	Petri Pawli p.		
30 Neljap.	Pawli mället. p.		

1	Junil tõssap päim:	f. 2, 58 m.	lät alla:	f. 9, 2 m.
10	—	—	—	— 9, 5 —
20	—	—	—	— 9, 2 —

Mai ku pühha: ja täht: päiwa selletaminne.

1. Wilippus ja Jakobus olliwa 12 Jüngre arwun. Wilippus kutsuti Jeesusse Jüngres Joh. 1, 43, nink kõnneltas, et temma sel 1stel Mail om risti podu, ni kui ka Jacobust, Alweusse poiga, sel päiwal Templi harja päält Judalissist ütteldas mahhatoukatu ja kiwega kolus lödu ollewat. Jakobussest om ka se kirri kirjotetu, mes Wast. Test. weel temma nimme al loetas.

3. Kui ristiusk üts 300 ajastaiga olli perrankiusatus sanu, sis wõt se Keisri prauwa Helena ja wimate ka temma poig, se Keiser Konstantin, risti usku, ja jäi se wallitsus Kristusse koggodusse kätte. — Keisis sis ka Helena Juda ma pole, neid kalli kottussid kaema, kon Önnisteggia olli ellanu, ja tõije saält ütte wanna risti kando wälja, mes ütteldi, et Önnisteggia risti kand olli, ja sel 3^dal Mail pididi löitu ollema. Ent Önnisteggia rist wois sis käl jo ammore ärralaggonu olla.

12. Kristusse taiwaminnemist loetas Mark. 16, 19; Luf. 24, 50. 51: Ap. tegg. 1, 9. 10.

22. Sedda mes Suurwiste ehk P. Waimo wäljakaldamisse pühhal Jüngribega om sündinu loetas Ap. tegg. 2.

25. Se Urban olli Roma lina Piiskop, ja sai temma omma risti ussu perrast hirmsaste pinatus, ja wiimselt ärrasurmatus.

Olgo tee ka waiwalinne,
Waiško päim ka pallamast?
Jesand om meil' armollinne,
Bästap meid tül halledast?
Jesanda nimmet latsiwa Apostle wälja,

Temмага kandsi na waiwa ja pina ja
nälga.
Jesanda nimmet sis astu ma hom-
mungul töle,
Panne sis Jesanda sonna kui mõta mo
wöle.

**1 Redi		Geobald	nab.	
2 Poolp.		Haina Maria p.		☉ f. 9, 6 m. e. f.
5. p.	p. Kolm. p.	Petri kallastomus.		Luk. 5, 1—11.
3	Pühhap.	Kornel	3 kätti nädal	
4	Eesp.	Ulrik		
5	Idisip.	Anselm		Pitse.
6	Kolmap.	Hektor		
7	Neljap.	Jonatan		
8	Redi	Kilian		☉ f. 4, 8 m. p. f.
9	Poolp.	Hin		
6. p.	p. Kolm. p.	Bariseerde õigus.		Matt. 5, 20—26.
10	Pühhap.	7 welliste p.	2 kätti nädal	
11	Eesp.	Nora		
12	Idisip.	Hindrik		Pdwmaliske
13	Kolmap.	Margrete päim		
14	Neljap.	Donawent		
15	Redi	Apostl. lahkuu.		
16	Poolp.	Hermine		
7. p.	p. Kolm. p.	Kristus södap 4000 meest.		Mark. 8, 1—9.
17	Pühhap.	Aleksius	1 kätti nädal	☉ f. 7, 39 m. p. f.
18	Eesp.	Rosina		
19	Idisip.	Laura		
20	Kolmap.	Elias		ilma.
21	Neljap.	Daniel		
22	Redi	Mar. Madd. p.		
23	Poolp.	Dskar		
8. p.	p. Kolm. p.	Kawwala prohwet.		Matt. 7, 15—23.
24	Pühhap.	Kristina	dal.	
25	Eesp.	Jakkabi p.		☉ f. 0, 12 m. e. f.
26	Idisip.	Anna		
27	Kolmap.	Marta		Mürrištap.
28	Neljap.	Plato		
29	Redi	Pedo		
30	Poolp.	Walter		☉ f. 3, 14 m. p. f.
9. p.	p. Kolm. p.	Üllekohtune majapiddaja.		Luk. 16, 1—9.
31	Pühhap.	Ern		

1 Julil tösses päim: f. 3, 13 m. lät alla: f. 8, 47 m.
10 — — — — — 3, 28 — — — — — 8, 32 —
20 — — — — — 3, 48 — — — — — 8, 12 —

Juli ku pühha-ja täht-päiwa sesletamine.

2. Maria koddootsminne ja temma kallis kittusse laul loetas Luk. 1, 39—55.

10. Kui Keiser Antoninus ütš pooltõist sadda aja-
staiga päle Krist. sünd. risti rahwast perrankiusas, sis
olli ütš lask naine, nimmeaga Belizitas, seitsme poi-
gega wäga julge risti ussu tunnistaja. Emmal lödi pā
otsast mahha, seitsse wellist tappeti malkuga ja mu wisi
ärä.

13. Kõnnestas üttest Margretest, et temma olli
ütte sure paggane rahwa preestri tüttar. Kui temma
risti usko olli wõtnu, sis pandessa omma kange wiuhaga
tedda zifku hoitma. Sääs näggi tedda ütš suur kind-
ral, ja tahtse tedda hennese prauwas wõtta, kui temma
usko mahhajättas. Ent Margret es salga omma
Jesandat mitte ärä, ja sai witsu ja astluga lahbutus,
wee sissee wissatus, ja wimate mögaga ärratappetus.

15. Katoliko rahwa man om se kõnne, et 12
ajastaiga perran Kristusse taiwaminnemisse Apostle
liisko omma heitnu, mes ma-ilma kottus kellekile pibbi
sama armo oppusse kullutamisses. Tolle mälletusses
sis om neide man se päim säetu, sest et Apostle sis
tõine tõise mant omma lahkuu, ja kige mailma sissee
wälja lannu.

22. Maria Maddalena olli neide naisterahwa
seltsist, kes Dnisteggia orjasiwa. Temma olli enne
kül ilma orjanu, ent temma kahhiks pattu, ja lāänd
henda umbre se pole, mes se iggawenne om. Luk. 7,
36—50; 10, 42; Joh. 12, 3.

25. P. Apostle Jakobus ehk Jakkab olli Jani
welli, Sebedäusse poig, ja kallamees, kui tedda Jäng-
res kutsuti Luk. 5, 10. Tedda surmati perrasi Jeru-
salemme linan mögaga ärä.

Pöimja! poima rühken wilja ärra, Käl mullast sa ollet,
 Ni kui rühken poimaj meid siist surm! — Käl mulda so pantas,
 Kälwja! kälwa rühken poimja perra, Kui terraken' kolet, *) —
 Mes ta and, ka wöttap wasra nurm! — Sis saggul sul antas.
 *) Jan. 12, 24.

1 Eesp.	Petri wang.	Selge
2 Idisip.	Moses	taiwas.
3 Kolmap.	August	Lämme
4 Neljap.	Eleasar	päiwa.
5 Redi	Dšwald	
6 Pools.	Krist. ärrasell. p.	Wihm.

10 p. p. Kolm. p. Jerusalemmi-lina ärrahäetamine. Luf. 19, 41—48.

7 Pühhap.	Tinno	● f. 6, 12 m. e. f.
8 Eesp.	Kotlip	
9 Idisip.	Roman	Hä kaunis
10 Kolmap.	Lauritse p.	
11 Neljap.	Olga	
12 Redi	Klara	
13 Pools.	Ello	

11. p. p. Kolm. p. Wariseer ja müütnik. Luf. 18, 9—14.

14 Pühhap.	Eusebius	ilm.
15 Eesp.	Rõa Maria p.	D f. 10, 41 m. e. f.
16 Idisip.	Izaak	
17 Kolmap.	Henning	Suur tunt.
18 Neljap.	Lena	
19 Redi	Sevald	
20 Pools.	Vernart	

12. p. p. Kolm. p. Keleto ja kõrweto innemine. Mark. 7, 31—37.

21 Pühhap.	Rut	● f. 8, 4 m. e. f.
22 Eesp.	Wilipert	
23 Idisip.	Zakheus	Zabhe päiwa.
24 Kolmap.	Päärtle p.	
25 Neljap.	Ludwik	
26 Redi	Natalia	
27 Pools.	Jeppart	

13. p. p. Kolm. p. Hallelit Samariitilinn. Luf. 10, 23—37.

28 Pühhap.	Augusta	C f. 11, 53 m. p. f.
29 Eesp.	Jani pä mah. l.	
30 Idisip.	Benjamin p.	Heitlik ilm.
31 Kolmap.	Rebetta	

1	Augustil tõssap päiw:	f. 4, 14 m.	lät alla:	f. 7, 46 m.
10	—	— 4, 37 —	—	— 7, 23 —
20	—	— 5, 2 —	—	— 6, 58 —

1. Sedda kuis p. Apostle Petrus kätte ahhelidega Jerusalemmi kinniwangiti, loetas Ap. tegg. 12, 6. Wiimselt sai temma ka weel Roma linan wangitus, ja surmati tedda ärra.

6. Dnnisteggia ärraselletamist, mes Tabori mäe pääl kolme Jüngre een sündi, kõnnelep Matt. 17, 1—9; Mark. 9, 2—13; Luf. 9, 28—30.

10. Sesamma Keiser Dezius, kes 250 ajastaiga perran Krist. sünd. ni paljo ristirahwast om ärrahukka- nu, ei olle keddake hirmsambaste pinanu kui sedda Lau- ritsi, kenne mälletusse päiw se 10^{nes} August om. Kui temma kif pinamissi olli wäljakannatanu, sis panti tedda raud roste päle, ja karrasteti tedda hüste tulle pääl, seni kui temma ellawast küdsetu ihhust se heng, Jēsandat iks weel kitten, ärralahkus.

15. Paapsti ussu rahwale om se päiw Maria tai- waminnemissele pühha, ja kõnneltas neile kif ette, kuis Dnnisteggia emma, kui temma 72 ajastaiga wanna olnu, om ärrakoolnu, ja engli saäl man omma laulnu, ja p. Apostle põlwiil maan olnu temma ümbre, ja kuis perrast ka Maria ihhoke hawwast taiwate om tõstetu. Ent p. kirjan ei loeta sest middake, ei tija ka sedda mitte keake.

24. Päärtlid ehk Bartolomeust arwatas 12 Jüngre seltsin üles Matt. 10, 3; Luf. 6, 14; Ap. tegg. 1, 13. Apostle Jaan nimmetap tedda ka Nata- naelis (Jani E. 21, 2 ja 1, 47). Ka temma koli pag- ganide wiha läbbi risti kullen üllekohto surma.

29. Kuitao kunningas Herodes om kasknu Jani se Kristja pääd mahhaluwwa, sedda tunnistap Matt. 14, 6—12; Mark. 6, 21—29.

Tenno, Jēsand, olgo Sulle
Kige armo ande eest!
Kihmes tarwis, annit mulle,

Kik' must' tulli Sinno kääst.
Olgo Sul'it pühbendetu,
Südda. Beng Sull' walmistetu.

1 Neljap.	Egidius	Selge
2 Redi	Elisa	ja
3 Poolp.	Perta	

14. P. p. Kolm. p. Kümme piddalitöbbist. Luf. 17, 11—19.

4 Pühhap.	Meus	läämi.
5 Eesp.	Natanael	● F. 10, 31 m. p. F.
6 Idisip.	Mango	
7 Kolmap.	Regina	
8 Neljap.	Mar. sündm. p.	
9 Redi	Pruno	
10 Poolp.	Costencs	

15. P. p. Kolm. p. Mammona orjussest. Matt. 6, 24—34.

11 Pühhap.	Pöri päiw	Süggis allustap.
12 Eesp.	Sirus	
13 Idisip.	Al	
14 Kolmap.	Risti üllend. p.	● F. 11, 39 m. p. F.
15 Neljap.	Nikodemus	Udson.
16 Redi	Bina	
17 Poolp.	Lambert	Wagga,

16. P. p. Kolm. p. Lasja-naise poig Nainilinaf. Luf. 7, 11—17.

18 Pühhap.	Titus	Selge
19 Eesp.	Werner	ilm.
20 Idisip.	Madde	
21 Kolmap.	Matteuse p.	● F. 4, 32 m. p. F.
	Kwatembri 3 p.	
22 Neljap.	Moriz	
23 Redi	Hosea	
24 Poolp.	Jani samise p.	

17. P. p. Kolm. p. Weetöbbine. Luf. 14, 1—11.

25 Pühhap.	Kleowas	
26 Eesp.	Jani oppetaj. p.	Heitlik.
27 Idisip.	Wdo	
28 Kolmap.	Wenzel	● F. 0, 11 m. p. F.
29 Neljap.	Mihkli päiw	
30 Redi	Hironimus	

1	Septembril tösses päiw:	F. 5, 32 m.	lät alla:	F. 6, 28 m.
10	—	—	—	—
20	—	—	—	—

Septembri ku pühha- ja täht-päiwa selletaminne.

8. Dnnisteggia emma Maria sündimissest ei kōn-
nese p. kirri middake. Se päiw om ni hupi ennege
se päle arwatu.

14. Kui Persia kuningas Kosroes ütš 600 sadda
ajastaiga perran Dnnisteggia sündimist. Jerusalemi
lina ristirahwa kääst olli ärrawõtnu, sis olli temma ka
sedda risti kando, mes Dnnisteggia risti arwari, säält
ärrawinu. Ent Keiser Heraklius tõst se päle wastset
sõddimist temmaga, wõt sedda puud jälle kääst ärra,
nink kand sedda omme käästiga ja paljastel jaluga essi
jälle taggasi Jerusalemi lina sisse. Kui temma ted-
da sääl ülles olli säädnu, sis kääst temma, et se päiw
pidi selle mälletusses temma rigin pühbendetama.

21. P. Apostle Matteus, kes ka Lewi nimmete-
tas Mark. 2, 14; Luf. 5, 27. Alweusse poig, olli
müütnik, enne kui temma Dnnisteggia Jüngres sai.
Se Ewangeliummi ramat, mes temma kirjut, om se
eesmenne Wast. Testamentin.

24. Se päiw tähhendap sedda, kuis Zakkariassele
ja temma naisele Elisabet neide wannausse päiwin ütš
poig sai lubbatus. Luf. 1, 5—25. Ja se olli sis
Jaan se ristija.

26. Oppetaja nimmi pantas p. Apostle Janile
selle perrast, et temma ni wäega selgeste ja süggawaste
Dnnisteggiaf ja temma rigist kik om wälja selletanu.
Wastsen Test. lōitas jo se oppetaja nimmi temmal olle-
wat temma arwaldamisel ramato; päälkirjan.

29. Mihkle ehk Mihael om Hebreä keli ni
paljo kui „kes om kui Jummal“, ja pannep
p. kirri selle nimme alla englit Jud. 9; Jani arwald.
12, 7; Daniel 12, 1. — Jēsandap. engli omma
kige uskliko nink waa sōame hoitja ja saatja. Kui Jē-
sand sis meiega, kes woip sis meie wasta ollol. Temma
p. engli sawa meid kandma, taiwa wäe meie eest saisma;
se om Mihkle päiwa rōmolik tunnistus. Hebr. 1, 14.

Siin wangitu ma oda,
Säääl wallale ma sa!

Mes iggawes ma loda,
Om taiwan löpmata.

*1 Poolp. | M.kait. ja eenp.p. | Nattap.

18. P. p. Kolm. p. Pöimo: pühha.

2 Pühhap.	Pöimo: pühha	öse
3 Eesp.	Jairu ³	külma
4 Idisip.	Pranz	
5 Kolmap.	Amalia	☉ f.4, 11m.p.f.
6 Neljap.	Wides	
7 Redi	Simson	teggema.
8 Poolp.	Sirak	

19. P. p. Kolm. p. Luwallune. Matt. 9, 1—8.

9 Pühhap.	Jaak	
10 Eesp.	Mai	Palso
11 Idisip.	Purkart	wihma.
12 Kolmap.	Walwrid	
13 Neljap.	Albrecht	☉ f.10, 44m.e.f.
14 Redi	Kai	
15 Poolp.	Hedwig	

20. P. p. Kolm. p. Sajareima. Matt. 22, 1—14.

16 Pühhap.	Kallus	
17 Eesp.	Emil	Külm
18 Idisip.	Lukas p.	nink
19 Kolmap.	Kirikko usso par.	
20 Neljap.	Wendelin p.	☉ f.2, 11m.e.f.
21 Redi	Ursel	
*22 Poolp.	Katta	

21. P. p. Kolm. p. Kiriko: ussu parrandamisse pühha.

23 Pühhap.	Gewerin	
24 Eesp.	Salome	Selge
25 Idisip.	Krispin	
26 Kolmap.	Lisa	ilm.
27 Neljap.	Jeets	
28 Redi	Simon Juda	☉ f.4, 35m.e.f.
29 Poolp.	Hels	

22. P. p. Kolm. p. Karmwal sullane. Matt. 18, 23—35.

30 Pühhap.	Ursalon	Lummi.
31 Eesp.	Wolfgang	

1 Oktobril tösses päiw: f. 6, 47 m. lät alla: f. 5, 13 m.
10 — — — — — 7, 9 — — — — — 4, 51 —
20 — — — — — 7, 34 — — — — — 4, 26 —

Oktobri ku pühha: ja täht: päiwa selletamine.

1. Tõisi kül, et kii õnsa waimo. ja neide sean ka kül essiärralikult Maria, Jesu emma waim saäl üllewan sawa palleiden ja kitten Jõsanda armo tahtmisses perra tallitama. Ent to om kül wõras kuulda, kuis mõnne mu risti rahwa man oppetetas, et muide ja essiärralikult Maria waim meie eest taiwan peap pallesma, kui Jõsand meid peap kuuldma ja meile armo näütma. Meil ei olle tõist wahhemeest ja leppitajat ennamis tarwis, kui Kristus, se Jõsand essi, kes om tulnu, et temma lābbi meil rõmoliko mannuminnekis olles Jõsa mannu kigen pallemissen ja puhkamissen. Rom. 5, 2; Ewes. 2, 18; 3, 12.

18. Lukas, kelle kae lābbi se kallis Ewangeliummi nink Apostle teggu ramat om ülespantu; olli üts arst ja p. Apostle Paulusse armas ja tru seltsilinne kigen armo oppusse kulutamissen ja kannatamissen.

19. Kui ajastaarw olli 1517, ja Paapsti wääruse rahwast pimmedusse sisse olli saatnu, siis anti Jammalast õnsa oppetaja Martin Luterusse sõame sisse se julgus, et temma hirmsa wäärussule wastapand. Ja selsammal päiwal saad temma Wittenbergi linan, saksa maal, ütse kirja kirko usse külge, kon Roma Paapstile 95 essitust ja wäärussu tekku etteloeti. Tõst algnes siis Jõsanda abiga se ussu parrandamine, kuis nüüd meie Paapsti liigkassudest pāstetu, ja selge, pühha Jummal sōnna pāle ülespāetu olleme.

28. Simon Kanast, ehk Zelotes, olli Jesusse Jūnger (Matt. 10, 4; Luk. 5, 55; Ap. tegg. 1, 13); nisammoti ka Judas Taddāus ehk Lebbaus, kes sedda lūhhikest kirja om kirjotanu, mes Wast. Test. wimane enne Jani arwaldamist om.

Ea lumme näät nüüd wälja pääl,
Mes määti, orgu Mattap,
Ea tässe wilwe saiswa sääl,
Nink talw kif ello mattap.
Ei ilm sedda Jeeusse walgust sis laot,
Kui wäarus? sin waiso nink ilman
hend laot.
Eis tössi wäggen ussu mees,
Me Lutterus, nink wäard kif ärra.
Oh loda sis, et kewaj wastjes tees,
Kui lummi kaop talwe perca.

1	Edisip.	Pühhide p.	Külm.
2	Kolmap.	Hengide p.	
3	Neljap.	Nahum	ilm.
4	Nedi	Ott	
5	Poolp.	Enno	☉ f. 8, 48 m. e. f.

23.	p. p. Kolm. p.	Latsina-rahha.	Matt. 22, 15—22,
6	Pühhap.	Linnert	
7	Eesp.	Esau	Lummi.
8	Edisip.	Aleksandra	Külma
9	Kolmap.	Teodor	
10	Neljap.	Martin Lutter	
11	Nedi	Martin piiskop	
12	Poolp.	Jonas	☉ f. 8, 18 m. p. f.

24.	p. p. Kolm. p.	Jairusse tüttar.	Mat. 9, 18—26.
13	Pühhap.	Paap	
14	Eesp.	Widrik	päiwa.
15	Edisip.	Leopold	
16	Kolmap.	Annik	Tullep
17	Neljap.	Hugo	
18	Nedi	Estra	
19	Poolp.	Elisabet	☉ f. 1, 20 m. p. f.

25.	p. p. Kolm. p.	Koolnuide mälletusse pühha.	
20	Pühhap.	Kooln. mälletp.	
21	Eesp.	Mar. ohwerd. p.	päste
22	Edisip.	Abbas	
23	Kolmap.	Klement	lumme.
24	Neljap.	Jossias	
25	Nedi	Kastriina p.	
26	Poolp.	Konrad	

1.	Krist. tullem. p.	Kristusse sisetullemine Jerusalemi.	Mat. 21, 1—9.
27	Pühhap.	Pabbo	☉ f. 0, 42 m. e. f.
28	Eesp.	Künter	Kange
29	Edisip.	Reinart	külm.
30	Kolmap.	Andresse p.	

1	Novembril tösses päiw:	f. 8, 2 m.	lät alla:	f. 3, 58 m.
10	—	— 8, 21 —	—	— 3, 39 —
20	—	— 8, 39 —	—	— 3, 21 —

1. ja 2. Kui Paapsti usk weel meie maal olli, sis pühhendeti se 1 mene Nov. kike pühhide ja Apostilide auwus, ja sel töisel Nov. pallelti jälle kike hengi eest, mes ilmast olli ärralännu. Masfeti selle man sis ka mitmist hääd rahha monakuile ja pap-pele, et nemma ütte ärralännu hengekest sest tullest wallale pallesse, kon neid hengi, pappe kõnne perra, pididi päle surma weel õlgede puhhastetama. Säratse olli sis kül essi se tulle wäärt, kost nemma töisi hinna eest lubbasi pästa.

10. Martin Lutterus, se Jummalast walgust tu risti ussu puhhastaja ja Paapsti pimmedusse hukkaja, tulli sel päiwal Eislebeni linan Saksa maal ilmale, kui ajastaarw kirjuteti 1483. Essa Hans Lutter olli waene põllomees ja mää kaimaja (kes rouda ja hõppet ja muud särast määle sissest süggawest wälja kaimawa).

11. Se Martin, kes Piiskop olli Turi linan, Pranzus maal, olli ka ommal ajal (316 ajastaiga perran Kr. sünd.) üts kange usumees. Temma wõt henda Keisri tennistussfest wallale, ja nakkas Jssanda ja temma rigi eest kõrwaste saisma, häwit paggane usku, ja sai wimate essi piiskopis.

21. Paapsti rahmas pühhendawa sedda päiwa tolle päle, et Annisteggia emma Maria ommist wannambist templi orjusse päle peap ärrapühhendetu eht ohwritsetu ollema. P. kirri ei kõnnele sest middake. Ei tiija sis, kost nemma sedda olnes wõtnu.

25. Kõnneltas sest Katrinast, et temma Egiptusse maal om ellanu ja 220 ajastaiga perran Krist. sünd. omma ussu per-rast om ärrasurmatus sanu. Kõnneltas temmast ka kül paljo muud immeasju weel, ent mes arwitar, kui oige ei olle.

27. Eesmetse Kristusse tullemisse pühhapäiwaga algneq wastne kirkoajastaig, ja Jummalala orjusse kõrd woetas wastfest jälle üles. Ent kirkoajasta kõrd om kui Jssanda rigi kõrd. Eesmet walmistaminne Kristusse päle, sis Kristusse sündiminne, kannataminne, koolminne, ülestõsseminne ja taiwate minnet, päle sedda J. Waimo wäljakaldaminne, ja P. Waimo abbiga sis se mdtte ja tallitus, kuis Kristus meie sisse wois teggineda, mes pühhapäiwil perran kolmainoussse pühha sulle ettesäetäs, seni kui se wiimane pühha päiw wannal kirkoajastal sulle ka sinno nink koggona maailma wiimset päiwa ja tundi ette säep.

30. P. Apostle Andres eht Andreas olli Simon Petrusse welli, ja temmaga kallamees Renezareti järwe pääl, kui Annisteggia mällemibid Jüngeris kuts.

Siis on pühapäev 20. ja 21. Novembriks.

Uum olgo Jummalale tõrgen, rahho ma pääs, nink inniristile hä meel.
Lut. 2, 14.

Kittust Sull', mo Jummal, olgo,
Uum ja tenno soamest,
Kif so armo häst meil tulgo,
Ke sa hoijat hengefest.

Silmist joosko rõmo westi,
Et kif häste teggit effi.
Su ja südda tunnistap:
Omni, ke so armastap!

1 Neljap.	Arnolt	Pehme
2 Redi	Kärsna	ilm.
3 Poolp.	Kola	

2. Krist. tullem. p. Wiimse-päiwa tähe. Lut. 21, 25—36.

4 Pühhap.	Parba	● f. 2, 9 m. e. f.
5 Eesp.	Sabina	
*6 Idisip.	Nigola p.	
7 Kolmap.	Tonni	Lummi.
8 Neljap.	Maria sam. p.	
9 Redi	Rudolw	
10 Poolp.	Lühhem päiw	Talw allustap.

3. Krist. tullem. p. Jaan wangi-tornin. Matt. 11, 2—10.

11 Pühhap.	Woldemar	D f. 4, 53 m. e. f.
12 Eesp.	Ottilia	
13 Idisip.	Luzia	
14 Kolmap.	Kwatembri 4 p.	Kdwwa
15 Neljap.	Judit	
16 Redi	Johanna	
17 Poolp.	Lazarus	Kilm.

4. Krist. tullem. p. Jani tunnistus. Jan. 1, 19—28.

18 Pühhap.	Kristow	● f. 2, 21 m. e. f.
19 Eesp.	Lot	
20 Idisip.	Abraham	
21 Kolmap.	Toma p.	Tuiskap.
22 Neljap.	Peata	
*23 Redi	Zohwre	
*24 Poolp.	Adam, Ewa	

Kristusse sündiminne. Lut. 2, 1—14.

*25 Pühhap.	1. Talwiste püh.	C f. 10, 51 m. p. f.
*26 Eesp.	2. Talw. pühha	
*27 Idisip.	Ewangel. Jaan	
*28 Kolmap.	Jlmsüta laste p.	Parras
*29 Neljap.	Noa	
*30 Redi	Tawit	
*31 Poolp.	Silwester	talw.

1 Tezembri	tõsses päiw:	f. 8, 49 m.	lät alla:	f. 3, 11 m.
10	—	—	—	—
20	—	—	—	—

Tezembri ku pühha: ja täht: päiwa selletaminne.

6. Niggola nimmi om selle päiwale üttest Asia ma piis. koppist sanu, kes üts kindma ussu tunnistaja om olnu wannal ajal. Ka temmast moistwa Paapsti rahwas paljo immeasju kõnnelda, ent mes tost kõnnelda, mes sa ei tija.

8. Jälleke üts päiw, mes Paapsti rahwale koggoniste hupi pühhas om säetu. Nemma tõisitawa, et Onnisteggia emma Maria sel päiwal peap ilma pattuta omma emma ihho sisse sadu ollema. Ent kirri pannef kif lihha pattu alla, muido kui Onnisteggial mitte.

21. Tomast, sedda Apostlit, kes eddimält es tahha usku Onnisteggial ülestõsnu ollewat, tijap eggauts, kes sedda Ewangeliumi eesmetfel pühhapäiwal perrast lihhawõtte om kuuldu wai luggenu.

25. 26. Talwiste pühha kalli päiwa kuulutawa ilmale engli hädtege, et se Onnisteggia meile om sündinu, ke om Kristus se Jesand, Tawida linan. Lut. 2, 1—20.

27. P. Apostle Jaan eht Johannes, Jesu armas Jün-ger, Zebedäusse poig, om se kalli Ewangeliumi ramatuga ja neide kolme kirjuga, mes meile temmast jänu, üttest igga-west tunnistust sest armust andnu, kuis temma omma Is-sandat om armastanu. Ewesusse linast sadeti tedda wangi wisil ärra, ja piddi temma Patmüsse merre-sare pääs paon ollema, kon temma ka sedda arwaldamisse ramatut kirjut. Kui temma säält olli taggasi tulnu, sis elli temma weel Ewesusse linan, ja sai temma ni wannas, et tedda rae pääs koggodusse sisse piddi kannetama, ja temma muud en-namb es sa kõnnelda, kui sedda ennege, et: „latsekese, armastage tõine tõist!“ — Temma koli wannausse surma, kui temma 90 ajastaiga wannas olli sanu.

28. Kuis Herodes omma pimme wiiphaga Petlesemi lina ilmsüta latsekelsi om ärratapnu, sedda loetas Matt. 2, 16—18.

Meie sure Keisri herra sugguwõssa.

Nikolai I., kige Wennerigi üllembwallitseja ja Keiser nink Pola-maa Kunningas, om sündinu 25dal Junil 1796. Aleksandra Weodorowna, Wenne-ja Pola-ma Keisri-ja Kunninga prowwa, Preisi-maa Kunninga tüttar, om sündinu 1el Julil 1798.

Neide latse:

1. Aleksander Nikolajewits, Zesarewits, Suurwürost ja aujärje perrandaja, om sündinu 17dal April 1818.
2. Konstantin Nikolajewits, Suurwürost, om sündinu 9mal Septembril 1827.
3. Nikolai Nikolajewits, Suurwürost, om sündinu 27dal Julil 1831.
4. Mihhael Nikolajewits, Suurwürost, om sündinu 13mal Oktobril 1832.
5. Maria Nikolajewna, Suurwürosti-preili, om sündinu 6dal Augustil 1819.
6. Olga Nikolajewna, Suurwürosti-preili, om sündinu 30dal Augustil 1822.
7. Aleksandra Nikolajewna, Suurwürosti-preili, om sündinu 12dal Junil 1825.

Keisri welli:

Mihhael Pawlowits, Suurwürost, om sündinu 28mal Januaril 1798.

Temma prowwa om:

Helena Pawlowna, sündinu 28mal Tezembril 1806.

Neide latse:

1. Maria Mihhailowna, Suurwürosti-preili, sündinu 25dal Webruaril 1825.
2. Elisabet Mihhailowna, Suurwürosti-preili, sündinu 14dal Mail 1826.
3. Katarina Mihhailowna Suurwürosti-preili, sündinu 16dal Augustil 1827.

Ajastaja aja.

- 1) Kewwaj allustap 22sel Martsil, k. 2, 56 m. e. f.
- 2) Suurwi allustap 9mal Jani-ku päiwal, k. 11, 57 m. p. f.
Sis om meil figepikkemb päiw.
- 3) Süggis allustap 11dal Mihkli-ku päiwal, k. 1, 46 m. e. f.
- 4) Talw allustap 10dal Tezembril, k. 7, 13 m. p. f. Sis om meil figelühhem päiw.

Päiwa-ja ku-warjotamise.

Selsinnatsel aastal warjotetas päiw katskõrd, nink ku ka katskõrd ärra. Meist kigist om ennege üts ku-warjotamine meie man nätta, nink se om 26mal Kõündleku päiwal. Warjotamine allustap sis k. 2, 18 m. e. f.

Keisri sõffare:

1. Maria Pawlowna, Saksen-Weimari-maa wallitseja Karl Widriki prowwa, sündinu 4dal Webruaril 1786.
2. Anna Pawlowna, Hollandi-maa troni perrandaja Willemi prowwa, sündinu 7dal Jauuaril 1795.

Lada = pidamisse päiwa.

- Januari-fu, 7dal: Tartu-linan suur saksa laat, 3 n.
 Kuundle-fu, 2el: Willandi-linan suur saksa laat, 8 p.
 Wörro-linan, 1 p.
 22el: Wörro-linan suur saksa laat, 8 p.
 Jüri-fu, 11el: Willandi-linan, 1 p.
 Iehhe-fu, 9mal: Niggola laat, Wööbsun, Wenne piri pääl.
 Jani-fu, 27dal: Jani laat, Walga-linan.
 Willandi-linan, 2 p.
 Wörro-linan.
 29mal: Petri laat, Tartu-linan.
 Tarmaste moisan.
 Haina-fu, 2el: Karsti moisan.
 20dal: Perno-linan, suur saksa laat, 3 n.
 Poimo-fu, 10dal: Iawritse laat, Moskatsen, Pölwa-fihhelfonnan.
 Walga-linan.
 15dal: Helme moisan, 2 p.
 27dal: Wastse moisan, liggi Willandi-lina.
 29dal: Killinga moisan, Jaarja fihhelfonnan.
 Mikhli-fu, 2el: Abja moisan, Halliste fihhelfonnan, 2 p.
 4dal: Sindi moisan, Torri fihhelfonnan, 2 p.
 Sahhari laat, Räppinal, 2 p.
 6dal: Lakeberi moisan, Helme fihhelfonnan.
 8mal: Kastna moisan, Tõstama fihhelfonnan.
 Pölwa firriko man.
 Rõuge firriko man.
 10dal: Mõnniste moisan, Hargla-fihhelfonnan.
 Oldre moisan, Helme fihhelfonnan.

- Mikhli-fu, 13dal: Perawerre moisan, Jagupi fihhelfonnan.
 14dal: Krawi laat, Krawi kõrtsi man, Wanna-Anzmoisan, 2 p.
 15dal: Põlzamaal, 2 p.
 16dal: Kirrepi laat, Kirrepi sure tee kõrtsi man, Rõngo fihhelfonnan.
 18dal: Audro moisan.
 20mal: Wendra moisan, 2 p.
 21el: Sanna moisan, Rõuge-fihhelfonnan.
 24dal: Mikhli laat, Willandi-linan, 2 p.
 Wörro-linan.
 29mal: Mikhli laat, Tartu, 2 p.
 Walgan, 2 p.
 Kawanurme laat, Wastselinan, 2 p.
 Wina-fu, 6dal: Luutsnikin, Rõggosi karja-moisan, Rõuge-fihhelfonnan.
 Tarmaste moisan.
 10dal: Rõo moisa laat, Pillistwerre-fihhelfonnan.
 15dal: Iustiwerre moisan, Põltsamaa-fihhelfonnan.
 Orriko laat, Orriko moisa kõrtsi man, Ramja-fihhelfonnan.
 Märtne-fu, 1el: Tartu, 2 p.
 10dal: Mustwee-küllan, Torma-fihhelfonnan, Peipse rannan.
 Wörro-linan.
 Talwiste-fu, 6dal: Wööbsun, Wenne piri pääl, Räppina-fihhelfonnan.
 27dal: Walga-linan, suur saksa laat, 8 p.

Lina = wahhe.

Tartust om Narwa	186 $\frac{1}{4}$ wersta.
— — Peterburi	324 —
— — Tallina, Põltsama kaut, . . .	186 —
— — Waska	82 —
— — Wolmeri	132 —

Tartust om Riga	240	wersta.
— — Perna, Helme-moisa laut, . . .	180	—
— — Willandi, Rõngo laut, . . .	99	—
— — Wõro	65	—
— — Petseri	109	—
— — Pihkwa	165	—

Jama-wahhe.

Tartust Narwa.

Tartust Jggawerre jama	23	wersta,
Jggawerrest Torma	23 $\frac{1}{2}$	—
Tormost Minnast	25 $\frac{3}{4}$	—
Minnast Ranna-Pungerjale	14	—
Ranna-Pung. Wäiko-Pungerjale	26 $\frac{1}{2}$	—
Wäiko-Pung. Jõhwi	21	—
Jõhwist Wokka	12	—
Wokkast Waiwara	18	—
Waiwarast Narwa	22 $\frac{1}{2}$	—

Tartust Riga.

Tartust Udderna	26	wersta
Uddernast Kuigaste	24 $\frac{1}{2}$	—
Kuigastest Tõlliste, ehk laatre jama	22 $\frac{1}{2}$	—
Tõllistest Kulpi	18 $\frac{1}{2}$	—
Kulpist Trentsi	21 $\frac{1}{2}$	—
Trentsist Wolmeri	20	—
Wolmerist Ienzi	19	—
Ienzist Rauva	22 $\frac{1}{2}$	—
Raupast Englandi	20 $\frac{1}{2}$	—
Englandist Hülenswari, ehk Parwejama	19 $\frac{1}{4}$	—
Hülenswarist Neuermüli	14 $\frac{3}{4}$	—
Neuermülist Riga	11	—

Wolmerist Perna.

Wolmerist Rango	23 $\frac{1}{2}$	wersta.
Ranzist Kuigi	22 $\frac{1}{4}$	—
Kuigast Moise-alla, ehk laatre	21 $\frac{3}{4}$	—
Molieküllast Killingi	23 $\frac{3}{4}$	—
Killingist Surri	19 $\frac{1}{2}$	—
Surrist Perna	18 $\frac{3}{4}$	—

Pihkwa tee.

Kulbi jamast Iipsi	21 $\frac{1}{2}$	wersta.
Iipsist Mõnniste	21 $\frac{1}{4}$	—
Mõnnistest Sanna	28 $\frac{1}{2}$	—
Sannast Wõro	29	—
Wõrust Wastfelina	27 $\frac{1}{2}$	—
Wastfelinast Petseri	16 $\frac{1}{2}$	—
Petserist Isporski	21	—
Isporskist Korli	17	—
Korlist Pihkwa	18	—

Tarto-ja Wõro-maa kihhelfonna.

Meie liwlandi maal omma 42 kihhelfonda marahwast. Meid kihhelfonde, kun Tallina keelt kõnneltas om 24, mes siin nimmelt jättame nimmetamata, nink anname ennege neist kihhelfonnist teadmist, kun Tarto ma keelt kõnneltas, nink mes neide kirko ja moisa omma. Pantas ka mannu weel Oppetaja nimmi.

1. Hargla-kihhelfonnast omma: Mõnniste, Sarro, Wastse-Rosa, Tahhiwa, Lannamõts, Karamoisa, Koivakülla, Hargla kirko wald. Oppetaja om Rudolph Gustav Hollmann, kes 15 aastat kirko pääl.

2. Kamja-kihhelfonnast omma: Wastse Kamja, Sure Kamja, Kammeri, Haslawe, Roddijerwe, Kridneri, Wanna Kuuste, Orriko, Prangli, Krimani, Wastse Kuuste, Iukke, Keola, Pangoki, Tõddo, Unnipühha, Wäiko Prangli moisa. Oppetaja om Gustav Immanuel Stockenberg, kes 35 aastat kirko pääl.

3. Kannapä-kihhelfonnast omma: Errestwere, Korost, Ragwere, Wanna Piganti, Põlkaste, Hurmi, Serristi, Wastse Piganti ehk Heisri, Karraske, Musti, Krotusse, Wanna Pigaste, Wastse Pigaste ehk Sootla, Sawwana, Walg-järwe, Tamme, Jani ehk Ritse, Karste, Jeksi, Petri moisa. Oppetaja om Carl Christian Eischmidt, kes 19 aastat kirko pääl.

4. Karrola-kihhelkonnan omma: Karrola, Kaagjärwe, Pijjärwe, Igaste, Karrola kirko, Wanna-Anzmoisa nink Korrijärw. Oppetaja om Friedrich Ferdinand Meyer, kes 14 aastat kirko pääl.

5. Nõo-kihhelkonnan omma: Arro, Meri, Keri, Tefkwerre, Luffe, Unnipühha, Wanna-Nõo, Wastse-Nõo, Nõo kiriko moisa. Kopko wallast: Kullitse, Teswerre nink Sosilla külla. Pankogi wallast: Uhhuta külla. Karloma wallast: Walgeristi nink Kassawerre tallo. Oppetaja om Friedrich Schüge, kes 10 aastat kirko pääl.

6. Ottepa-kihhelkonnan omma: Ottepa, Pikkusse, Niipli, Widiiki, Ilmjärwe, Pühajärwe, Pangoki, Arrola, Palloperra, Kastlasi, Päidla, Keroti, Ottepa kirko moisa. Hellenormi wallast: Makfita külla. Oppetaja om Bernhard Gottlieb Hehn, kes 39 aastat kirko pääl.

7. Põlwa-kihhelkonnan omma: Wõrro, Waimera, Joso, Eilsi, Wanna-Kojola, Parzi ehk Widiiki, Wira, Uipujärwe, Wastse-Kojola ehk Judi, Timmo, Praggi, Perri, Saarjärwe, Rähri ehk Heumadra, Tõddo, Rioma, Warbusse, Moselatsse ehk Mooste, Põlwa kirko moisa. Oppetaja om Johann Georg Schwarz, kes 18 aastat kirko pääl.

8. Puhja- ehk Kawwilda-kihhelkonnan omma: Wanna-Kawwilda, Wastse-Kawwilda, Sure-Ullila, Wäiko-Ullila, Sure-Kongota, Wäiko-Kongota, Kawwilda kirko moisa. Wanna-ja Wastse-Põltsamäa wallast: Pallopohja külla. Oppetaja om August Hollmann, kes 4 aastat kirko pääl.

9. Rāppina-kihhelkonnan omma: Rāppina, Rusa, Tolama, Berriorra, Pallo, Rahkwa, Meeksi, Maria, Rāppina kirko moisa. Oppetaja om praust Johann Friedrich Heller. 2 aastat olli temma Wastselina kirko oppetaja, nink 22 aastat om temma nüüd Rāppinal.

10. Ranno-kihhelkonnan omma: Ranno, Walgutai, Tamme, Ranno kirko moisa. Oppetaja om Gustav Dumpf, kes 3 aastat kirko pääl.

11. Rõngo-kihhelkonnan omma: Sure Rõngo, Wäike Rõngo, Kirrepi, Udderna, Hellenorme, Sotaguste, Akre, Rõngo kirko moisa. Palloperra wallast: Mõnnaste külla. Oppetaja om Friedrich Ernst Moris, kes 7 aastat kirko pääl.

12. Rõuge-kihhelkonnan omma: Wanna Kassariha, Wastse Kassariha, Hani, Saluse, Roggosi, Witina, Rosa, Zoro, Korgepallo, Sanna, Wastse Nursi, Pindi, Rõuge, Wanna Nursi, Jubba, Iewi, Rõuge kirko moisa. Oppetaja om Carl Reinthal, kes 10 aastat kirko pääl.

13. Sangaste-kihhelkonnan omma: Sangaste, Rõni Rõsto, Iowi, Walo, Prinke, Wanna-, Wäike-, ja Wastse-Pukka, Iatre, Tõlliste, Unnikülla, Iotta, Sangaste kirko moisa. Oppetaja om Friedrich Heinrich Sellheim. 14 aastat olli temma Nõo kirko pääl, nink 10 aastat om temma nüüd Sangasten.

14. Tartu-kihhelkonnan omma: Tawre, Piiskopi, Worbusse, Hage, Jama nink Engawerre, Ilmazalo, Rabbina, Karloma, Iõmmatse, Kaarle, Kawwasto, Iunia, Marja, Marrama, Pukka, Radi, Keola-Uhti, Kenni, Kopka, Sotaga, Tammisto, Tefkwerre, Uellenorme ehk Pusseperra, Timmowerre ehk Weibre, Wastula, Wesneri, Hawa moisa, Iphaste ja Allewe külla. Oppetaja om sin Carl Heinrich Gehewe. 11 aastat olli temma Rõngun, nüüd om temmal säistmes ajastag Tartun olla.

15. Urwaste-kihhelkonnan omma: Wanna-ja Wastse-Anzmoisa, Wabina, Inamäe, Sõnmerpallo, Järwere, Mustja, Lille, Petrimoisa, Kergula, Urwaste, Koigo, Truta, Anne-moisa, Wissela külla, Kesto moisa perra. Oppetaja om Reinhold Gutglück, kes 3 aastat kirko pääl.

16. Wastselina-kihhelkonnan omma:

17. Wõnno-kihhelkonnan omma: Ahja, Rosina, Ridjerwe, Wastse-Kuuste, Kurrista, Krimanni, Ragwerre, Sarrakuste, Mäksa, Pokka, Rastre, Wõnno kirko moisa. Haslawast üts jaggo. Oppetaja om Eduard Philipp Rörber, kes 42 aastat kirko pääl om. Temma poig Ludwig Rörber om temmale abbi oppetajas säetu 1836.

18. Wõrro kirko perra ei olle üttele moisat. Wõrro lina oppetaja om Heinrich Wilhelm Bornwasser, kes 33 aastat kirko pääl.

1836 aastal omma

	sündinu,	Folu, laulatetu, päfolin olnu.		
1. Hargla kihhelfonnan	186	139	52	91
2. Kamja	280	236	79	169
3. Kannapä	274	198	75	135
4. Karroka	154	233	49	109
5. Nõo	211	152	49	82
6. Ottepä	228	202	58	130
7. Põlwa	344	324	73	328
8. Puhja eht. Karmwilda	137	102	54	99
9. Räppina	265	422	87	173
10. Ranno	148	91	47	104
11. Rõngu	208	147	57	111
12. Rõuge	445	401	128	676
13. Sangaste	358	315	79	197
14. Urmaste	377	363	110	211
15. Wastfelina				
16. Wõnno	425	327	132	190
17. Wõrro-linan	36	28	7	21
Tarto-linan:				
lina marahwa koggodussen	176	178	47	28
ma kihhelfonnan	395	272	92	85

Koolnuiide feast löisiwa 50 innemist mitmasuggutse õnnetusse läbbi hennetele surma; 12 olliwa ärraupponu, 2 haina koorma alla jändu, 1 westi kiwist kolus lödu, 2 püsiga ärralastu, 2 last emma hõlma koolnu, 5 ärrapallanu, 4 ärrakülmanu, 1 lats härjast kolus pustu, 9 lats kartohwli koba alla jändu, 1 rehhe tallast kolus lödu, 3 henda essi ülesponu, 8 olli kolus löitu, 4 walgist kolus lödu, 3 äkkitselt kolus, 1 westi ratta wahhele johtonu.

Kalendri jut 1838mal ajastal.

Kuis se reissja Zummala-sõnna kulutaja, kedda minewatse ajasta kalendrin kõnnesti tallupoja mannu tulnu ollewat, sinna taggasi om tutnu, ja mes temma saäl kõnnelnu.

Illus suwwe ilmakeenne olli jo wäljan. Lõokeste wõt-tiwa laulden taima al, ja lasssi henda surest kõrgest mahha tallupoja haljendawa rõa orrasse päle. Küllakarri kõnd mügen ja mägen lajelt sõda-maad mõda olla jõe mannu ärra, ja karjusse diotriwa rõõmsaste warriko weren. Ütte kauni, tawwelisse tallu hone paistsiwa kengo takkast, ja tallupoig essi tõmmas nurmen sure-tee al tubliste kändmist eddesi, sest päiw olli jo mõtfa ladwal, nink poolpäiwane õddang kæn, ja sannakessest tõssi jo suits.

Ent teed mõda silla mant üles tallu pole kõnd üts reissja, kottif olli rihmaga ülle olla woetu, kep kæn. — Ja kui temma tullu, sis pand temma ifs mõnda sammo eddesi, ja jäi jälle saisma, ja kaema, seni kui temma se kändja kottale nurme weerde olli sanu. Saäl tõmmas temma kottifut ülle pä mahha, ja ist sinna samma perwe päle.

Tallupoig olli nüüd ka omma kändmist lõppetanu. Temma aije weel wakka-ma weert illustaste wälja, ja jäi se hobbene õige reissja kõrwale saisma, kui waggo otsa sai. — Mees wõt kübbara pääst, pühk suud rättiga, ja terwit reissist. Reissja kai terrawaste temma silmle, nink terwit wasta. Sis kai ka se tallupoig tõise päle, ja sõamest kāmwe ni kui üts hallendus läbbi, sest et temma jo ealinne olli nätta, ja palge ni kui ärrakullenu. Silma olli tõisel kül weel selge ja rõmoliko, ent muido es tunne kül surembat kergust ei rammo ennamb. Halli hiusse olli palge heega fastetu. Temma ist, ja puhhas.

„Wanna essa“, ütlet sis se tallupoig, „teil om halw siin litke ma pääl istu. Dotke, minna panne teile särg alla, sis om parremb!“ —

„Ole terwe pakmast, armas lats“, — kost se wanra reissimees, — mul ei olle kül surembat aiga siin 172

„Minna pea kaema, kōhhes minna hennēle täämba weel
„ajalt õ-maija sa!“ —

„Es teie sis minno mannu ommete ei woi õ-maija
„jāda“, fit se tallopoig wasta, „kaege, kon tallo siinsamman
„kengo takkan om. Urra pandke kül pahhas, et teie wahhest
„saksa rahwas ollete, et om ka ni kui kunnake suitsone tallo-
„tarre, — ent walge kammer om iks otsa tettu. Eiga kõrtsi-
„kammer ke parremb ei olle.“

Sis tõsti se reissja üles, wõt kottikut jälle päle, ja
üttel: „Perremihhe hā sōnna kutsup küllaleisi sisse! —
„Kui sinna siin walmis ollet, ja tahhat, sis lātkem ütten
tallo pole!“

Mees pand nüüd hobbest nurme alla sōma, ja lātsi
nemma sis kättekeste tallo pole minnema. — Nakkas se
reissja nüüd lige perrast noudma, kuis tallopoja kāsfi käänes,
ja kas se kewajatsē ajaga ka se pudus suur piddanes ollema
rahwa man. — Ent tallopoig kost targaste, ja kõnnel illustaste
fik, kuis temma, aww Jummalale, iks õige hāste seniajani
olli lābbitulnu, ja iks ka nüüd weel henda leiwa man om
sanu piddada, et kül se tallo enne wāga waene olli olnu,
kui kaddonu essa ellanu, — ja kuis temma essi weel pool
poisseft olnu, kui se maja sure wōllaga temma kätte olli
jānu. „Ja selle lige man“, fit temma wimate weel puh-
haten, „olli minno ainus abbi ja juhataja üts kallis
„Testamenti ramat, mes üts reissja mulle pāhhitse alla olli
„pandnu kaddonu essa aigo, kui temma õ-majan mele man
„olli, ja enne walget ārra olli lānnu, kui keake es nāe.“

Sis nakkas se reissja noudma, kes se sārane olles olnu,
ja perremees kõnnel nüüd sedda asja, mes minnema ajasta
Kalendri-juttun om ülespantu, ja kuis nemma sedda reissjat
iks ootnu taggasi tullewat, ent es olle tulnu. — Sega olliwa
nemma jo wārāja kottale sanu, ja kaie se perremees nüüd
reissja päle, ja nātse! sure silma-wee pissare joosksiwa tõisel
pōste möda alla. Temma jdi saisma, laot kāsfi wālja, ja
üttel ligutetu hālega: „Poig, kae minno silmle! „se reissja
tullep sulle täämba taggasi, ni kui temma om lubbanu! —
„Sis ollit sinna se wāike Janikenne, — nüüd ollet
„mihhes sanu, — ent minna olle wannas jānu, nink loda
„jo lahkimist!“ —

Ent tallopoig wõt reissja ümbre kinni, nink it sure
hālega, ja üttel: „Önnistetu ne jalla, ke rahho ja õnne
„omma tonu selle majale! — Önnistetu ne armsa sōnna,
mes minno sōamen wastset ello omma ārratanu! — Essa,
„kui sinna tijas, kuis minno melest kunnake ei olle kaonu,
„mes sinna siin 25 ajasta eest ollet kõnnelnu, — kuis
„minno südda ni kui palli minno sissen! — Pāiwal, kui
„minna wāljalātsi tõle, ja ne nurme weel surembat wilja
„es kanna, sis olli melen sinno sōnna, et: Jummal toi-
„dap iks ka neide pāält innemist, kui tõdd tettas, ja
„waiwa nāttas. — Ja õ-ajal sis wirgu minna kül mitto-
„kōrd unne pāält üles, ja lātsi wālja, ja kai ülespole,
„nink ne taiwa tāhhe ja se ku, ne ni kui kõnneliwa min-
„noga — ja tunnistiwa mulle sinnust, kuis sinna mulle ollit
„selletanu. Ja se ramat, mes sinna mulle pāhhitse alla
„ilmteedmata ollit pandnu, se om Önnisteggiat minno henge
„sisse saatnu, ja kül mitto ja mitto kōrd temma rōmoliko
„waimoga minno ülespidanu. — — Ah, önnistetu sis
„nüüd se pāiw ja se tund, konna minno silma sinno, kallis
„essa, weel nātta, minno hule sinno tennata sawa lige se
„armo ja hāteo eest!“ —

Ent reissja tõst Jani üles, wõt armsaste temma kala
ümbre kinni, ja puhhas: „minna tenna sinno, Jssand, et
„se heng sulle ommas om sanu!“ —

Kui ne kats sōbra ni weel saisiwa, sis olli fit maja-
rahwas kōkkojoosknu tarre ette, kaema, kes to sārane olles,
kes ni perremihhega kõnneli? — Ent Jaan wõt reissjat
kāt pittu, ja üttel, tulge nüüd armas oppetaja, minna nāuta
teile sedda kottust, kon teie ollete magganu õlgi pāäl, ja
sāe teile ka ette omma perrenaišt ja kōlm latsekest, mes
Jummal meile om andnu.

Sis lātsi nemma wārrojist sisse, ja uihoaijast õhkasiwa
jo hāälme maggustaste wasta, — mehhilise wōttiwa neide
ümbre kui kahhisi, ja tarro olliwa ka sādksamman nātta,
kōhhes nemma omma warrandust korjasiwa. Usaid olli
puhhas, ja se suur kuus saie weel sādksamman tarre kōr-
wal, ent marjapuhma olli ümbre istutetu, ja se lōggistawa
wanna pajalamwa tükki assemele olli üts selge afnakem.

hengiga kontse otsa säetu. — Sis heit se perremees kâega suud anda, ja kônnel sure rômoga figile, et se sesamma reijsa olli, kes tälle tol hawal ni suurt hâäd olli tennu.

Palletti sis reijsat sisse tulla tarre, ja olli kif illus ja puhhas, — tarre nink kammer pühhitu, ja kuse ossa mahha puišetu. Katteti kambrehe laud ja säng puhta linnaga, ja panti sõõk tälle ette, et temma sõõs ja puhkas, sest wanna ihho olli nõrgas jânu teekõndmissëga.

Wespre aig olli jo mõda. Majarahwas istsiwa lawwa ümbre kif üttentoon, ja olliwa wersiksest laulnu, ja õddangut wõtnu. Sis tulli ka se wanna oppetaja ommast kambrefessëst tõiste sekka wälja, ja üttel: „Teie ollete minno „sõand päle hengusse weel õigede omma armsa laulmissëga „kõstotanu. Minna olle ni kui noordunu, ni kerge ja „rõmolik.“ — Temma kônnel nüüd lahkestë eggaüttega, fillits Jani latsekeisi, ja mannits majarahwas, ja kônnel neid kottussid, kon temma se wahheajaga kif olli ärrakâunu, et imme olli kuulda, kuis wõral maal ja pogganide seltsin Jesanda sõnna om sanu wäljalaotetus, ja kui palju هنگي selle läbbi omma sanu rõmustetus, parrandetus, ja õnsusse tee päle sadetus, ja kuis ilda aigo weel Inglus maal üts luggu om sündinu, mes kif Inglus-ma kônnelep. — Sis naksis lotse ja wanna temmast noudma ja küssitellema, mes se sâranë luggu olli olnu, ja reijsa üttel: „Kui teie tahhate, „sis ma woi teile sedda asja kônnelda. Poolpäiwane õddang „om muidoke, ja warra maggama minna.“ — „Kônnelge „ifs, armas oppetaja“, tännitiwa latse kif ni kui üttest „suust „meil kül ei olle weel ni pea unni, wai moperrast „keskõni!“ Ka perremees ja mu kif pälsiwa ifs kônnelda, ja todi reijsale üts tool wälja, ja katteti reiwas ülle, kon wanna essal sâlg mitte haiges es pea jâma isten. Latse litsti henda reijsa kõrwale pengi otsa päle kofko, ja wanna nink nore kif jâiwa kuulma, kui se wanna reismees nida nakkas kônnelma:

Inglus maal, suren londoni linan, elli üts naiste-rahwas, ni kui kunnake üts waene lesk, waiklikun ja mad-

dalan murre põlwen. Temma mihhest es olle temmale surembat perrajânu kui kats poiga. Kül om waiw tühjatsen ellokõrran latsti kaswatada, ent siski es olle selle lesjale parrembat ja kallimbat ennamb ilma pâäl, kui ne kats latsekesse. Dõd kui päiwa saisiwa nemma temmal melen, ja olli nemma se suremb palwus ja puhkaminne Jesanda pole. — Wannamb olli kül üts kallis, wagga loom, ent norem es tahha mitte temma perra minna. — Sis tulli surm, ja wallits armsambat hennële. — Emma litst temma filmi kinni, ja jâi ka essi se sure murre ja waiwaga mahha. Ent se mõtte selle noremba poja päle, kes tedda saas kaema ja juhhatama, es lasse täl maan olla, temma aiije henda wâggisi jälle ülles, nink Jesand kuuld temma oigamist, ja and tälle terwust ja päiwi weel, omma ainust last kaswatada.

Ent Jaan — se olli selle noremba nimmi — olli emmale selges waiwas! — Es naksis talle hirm es arm. Kül murret emma, ent emma filmawessi kallest temma sõand weel ennamb, ja temma manuitsus es massa tälle middake. Kif rahwas ümbrekaut tuus sedda halwa last, kif jummalapelgliko wannnamba keliwa latsti wallato Janiga seltsimast. — Ni latsi ne päiwakesse eddesi, nink Jaan nakkas mihhes sama. Es olle temma surembat middake opnu. Sis sai temma ütte kaupmihhe mannu pantus, ehk se päle temma peas kõlbama. — Ent kost wõral ennamb se hool ja arm olli, Jani ülle wallitseda; — sis lõppi perrake ärra. — Kirrust ja Jummalasõnnast es tija temma ennamb middake. Kõrtsiga tutwa, kurjusëga sõbber, — ni waijo temma kõrd kõrrast ifs süggawambide sisse, ja es olle ajastaig weel ümbre, ja olli Jaan jubba jodif — petja — warras. — Temma lõig olli pea täüs. Sâdus om kange Inglus maal. Warrast podas sâäl ülles, ja olli Janil jo kabbel kalan, ent et temma ni wâega noor weel olli, sis jätteti tälle weel, ja pididi tedda kaugele, tühjale male ütte merresfare päle iggawes ärrasadetama, ni kui sâratsidega sâäl maal tettas, kui neid ei tahheta ärrasurmata. —

Es olle emma ommast hukka sanu latsest middake kuuldnu, sis todi tälle se sõnna: „Sinno poig om wangi „tornin, ja lähhep tühjale male!“ — — Kui mögaga lödi emma sõamest läbbi. Temma silma latsi pimmedas, temma werri jäi saisma soonte sissen. Ütte suurt wanna ramatu haard temma kappist, — jät fik Jummala perralt — ja ruttas wälja selle wangi torni pole, kon temma ainus lats piddi ollema. — Wangi torni hoitja naine olli temmale tutwa. Se last tedda sisse. Oh, sedda sõame wallu! Säält ist Jaan — rauda pantu, pimmedan tornin! — Sis närweti emma südda ärra, temma pand kats kät filmi ette, ja jäi kummali kui ärratappetu se kiwvi põrmato päle mahha. Ent se mõtte Jssanda päle and jälle ello temma sisse. Silmi lätte nakst jälle joostma, südda puhkama. „Jaan“ — üttel temma — „minno ainus, minno „armas poig, kuis ollet sinna mulle sedda tennu! Jssand „olgo se tunnistaja sinno nink minno wahhel, kuis minna „sinno olle oppetanu ja kaswatanu suren waiwan ja wae- „sussen, pallawan palwen ja puhkamissen. Jaan, kas minna „sedda sinnust piddi näggema! — Ei olle nüüd kül ennamb „sulle middake ütelda ei anda, kui se ramat, mes sinno „õnsast effast mulle om jänu. Se kallis Jummala-sõnna „om minno parremb sõbber, minno ainus kinnitus ja rõ- „mustus seniajani sen waesen waiwa ellun olnu. Jaan — „se ramat woip sinno weel neist kaplust pāsta et minna „sinno — kui ka siin ilman mitte — siski säält üllewan „sa löidma sure Jssa armo hõlman, ke omma ainosündinu „poiga om saatnu et fik, kea temma sisse uskwa, mitte „hukka es lääs, ent iggawest allo saasse!“ —

Temma minnesto ärra — ramat jäi Jani kõrwale mahha; — üts wanna seersant, kes sisse olli tulnu Jani ärrawima, kand sedda waest lesja wälja, nink suur silma- wee pissar joost ka selle wanna sõamihhe filmist temma halli habbenide päle, sedda nädden ja kuulden.

Jaan effi olli waik ja murrelik. Rõwwa pattu südda olli kui ärrahawatus sanu. Ni weti tedda tõistega laiwa päle minnaga nemma piddi ärrawidus sama. Ent säält es

olle temma sõame ligutaminne ei kuisse kawwas. — Tõise pak-
siwa tälle wina, pilkasiwa temma murreliko meelt, ja et temma
kül eddimält es tahha neidega kofkoseksti, kui se wiin olli
ärrowoetu, ja pã hullus nakkas minnema, sis es olle ennamb
waese emma sõnna, ei omma pattu hukatus melen, nink
peake olli Jaan jälle omma wanna jone pãäl, ja weel
hullemb, kui temma enne olli olnu.

Kui weel laiw tõisel päiwal merde es sa minna,
kunna tuul perri es tahha olla, sis olli ne koppiko pea ärra-
raisatu, mes Janil ütten olli, ja kawwala kaupleja, kes
wangele sedda wina laiwa päle tõiwa, es tahha ennamb
middake Janile anda. Sis tõssi se pattu himmo. Hullust
pääst tãnnit temma kui ellaj selle jogi perra, kist sedda
piibli ramato, mes emma wiimses armo perranduskes olli
andnu — kon temma neid kalli sõnnu tuhhat kõrd omma
filmawega olli kastnu, — sedda kist temma afna pãält, ja
pak sedda wina wasta wahhetada. Ramatul olli hõbbe-
hagi, neide perrast himmust sedda se kaubamees, ja Jaan
and wina wasta omma Piibli-ramato ärra. — Ent se wanna
sõamihhe südda lãts wallo tãus. „Sinna kelm!“ ni pand
temma Janile päle, — ost se ramato kaupleja kãest, ja lãts,
nink and sedda Jani emmale taggasi, ja üttel: „Maine,
„ärra ikke, sinno poig ei olle sedda filmawet wãärt, mes
„sinna temma perrast wallat.“

Ent emma murret tost weel ennamb, sest nüüd olli
ka se wimane lotus ärralõpnu, et surm tedda ütškõrd po-
jaga pididi jälle ühhendama.

Laiw olli merde ärralõnnu. Rand kätte filmist. Es
nãtta muud kui wet ja taiwast. Ent tost tunnist sani,
kui Jaan sedda kallist ramatut olli ärrawahhetanu, olli
kui üts rasse kiwvi temma sõame päle kalutu. Üts salla-
mahtu hirm ja wãrriseminne kãwwe temma luisse mõda, ja
õsel kui kist maggasiwa, sis olli se wanna seersanti hãäl
temma kõrwun, ja heidit tedda unne pãält. Ja kui temma
maggama jãi, sis nãüdeti unnen temmale se wanna emma,
kuis temma sãäl wangi tornin maan olli, ja se ramatot

tälle and. — Pühapäival wöttiwa Jummalapelgliko laiwa-mihhe hommungul omma Piibli ramatust Ewangeliummi ja Epistle üles, ja lugesiwa, — ent Jani südda wallut temma sissen, ja kui temma tõise olla takkasti ka mõnda wersi sai luggeda, sis olli ne sõnna kui üts juretus, mes kääma ajap koggona tainast, kui engli hāle surma wallun. Kui keake omma piiblit lawwa päle olli unnetanu, sis olli ka Jaan õkwa saäl man, nink es jätta enne luggemist, kui tõine tulli, ja ärrawõt. Johtu se ajaga ka, et se lige kurjemb neist kurjateggijist saäl laiwa pääl ärrakoli, ja temma henge hirm ja hādada surma tunnil olli Janile weel rassembas hirmutamisses. — Mi lātsi ne päiwakeffe eddesi, nink laiwa joudsi ööd kui päiwa omma teed päle ilmwāssimata.

Kuwwes nāttal nakkas jo kääst ärralõpma, ja olli nemma jo lāmme maa kottale ärrasanu, kon päiw keskpäiwa aigo pä kottal saispap, ja kuma Ahwrika ma merre-sare omme suurte palmipuie ja kõrge mākkega laiwa-mihhe sõand rōmustawa. — Sis tõssi ütte õsel üts hirmus torn ja tulispä merre pääl. Kik se lõpmata merri olli kui poh-jast ülespōrdunu, ja se laiwa tantsis pea üllewan kõrge laine otsan, pea olli temma kui merre pohja sisse mahha mattetu. — Sis naksiwa ka julge matroski sõame wārri-sema. Kūl panniwa nemma mihhe wisi wasta merrele, — ilma olli neide tō ja neide tännitamine! Kui langakeisi kaksati neid kigekōwembid kaplu kaski, kui witsakeisi murti ne paksu tulba mahha, nink nemma lātsiwa lige pur-judega praggisten merde, ja tōmbsiwa laiwa kullite. Mes om kūl innemisse wastakaitsinne, kui Jssanda wāggew kāsfi ärrahuffap, kui Temma, Runninga Dawida sõnna perra, omme englid teep tulis nink omme sullasid tulles lõhnas! — — Tūl tūtki perra kakkas laiwa kullest ärra. Wijendal päiwal es olle ennamb tūri es tulpa sel laiwal, ja ka se kehha essi nakkas wet sissewõtma. — Sis tulli surma hādada kike päle. Laiwamihhe jätti kik Jummalaperrast. Es olle ennamb ello lotust se lõpmata merre pääl!

Kūl lāts südda kūlmas, sedda kaeden! Siin ringut tõine kāsfi, ja ik naist ja lātsi, — tõine olli saäl pōlwil.

maan, ja pallel Jssandat, ja tunnist omme pattu, — tõise olli kui putūtki tuimas jānu se sure hirmoga. — — Ent Janil olli se tule lōõtsminne ja se allati kōmmine ja jōmmine kui se wiimse päiwa tullemisse hāal temma pattu perrast, ja Dnisti-steggia sõnna saist temma sõamen, kuis temma Jerusalemmi wasta üttel: et „kui saggede olle minna sinno tahtnu kōkko.“ „koggoda, kui kanna omme kannasid kōkko koggup omme siwu „alla, ent sinna ei olle mitte tahtnu!“

Kuwwendal ööl, kui laiwa weel its ni rassedaste waiwati, sis olli ütte kōrraga üts hirmus rokkaus. Laiwa olli ütte sure siwui wasta pōrranu, ja laggusi kōost ärra. Innemisse, palgi lawwa, kasti — kik lāts se pohjato wee sisse. Üts ilmato laine kaidu kui māggi sinna päle, ja mat kik sinna sisse.

Päiw tõssi jälle. Se kuwwenda hommungoga olli tule wiha taldutetu. Wagga ja illus olli ilmakeenne. Ärrakad-donu olli se laiwa. Es olle ei temmast ei neist innemissist temma pääl midda muud nātta, kui ennege üts mant lahkanu kulle-saina tūl, mes wee pääl saist. Ja ni kui ütte wanna parwe tūtki pääl olli saäl kolm innemist pääl nātta, kes henda temmast kinni olli hoitnu, ja ni wee päle jälle üles olli tulnu, kui se laiwa alla olli waonu. Eddimenne olli se waene Jaan, tõine üts rikkas ja suur Jnglus-ma pälik, ja se kolmas üts laiwa matrosk. Tõise olliwa kūl terwes jānu, muido kui ennege se matrosk olli rasseste ärrahawatu, ja oigas wāga. — Es olle neil ei toito ei joki, sest merre wessi om solane, ja ei kōlba juwwa. Es olle ka kōski polel randa nātta, ja olli nemma nūūd wee surmast pāsenu, et nemma pikkalist nāljasurema kolesse. — Mi ühhend sis se putūtki otsan lõp-mata merre pääl se üttesuggune surma hādada kolm henge, kes kottun kūl tõine tõisest surembat es olles hōlinu.

Nemma naksiwa neid hirsit ja laude hennelle parrembide kōkko sādama, ent se waene hawatu matrosk es kōhta ennamb middake. „Aus herra“ — üttel temma selle päliko wasta — „minnu ei sa kūl ennamb asja, minno tunnikenne om tulnu!“ „Minno sõand litsup weel üts kōorma. — Tenno mo lunna-stajale! ei surma ma kūl ei pelga! — Mul olli laiwa pääl „üts kallis ramat, mes üts armolik herra mulle Bedwordi „linan om kinknu. Se ramat om minno ümbrekāandnu

„ennitsest pattu ellust, ja om se sõnna Kristussest minno
„uslikus tennu. — Ma tija, mo Onnisteggia ellap, ja ka
„minna sa temmaga ellama. — Ent mul om kottun weel
„wanna emma, se om omma halwa poja Willemi perrast
„küllalt silmawet wallanu. Se ei tija weel mitte, et temma
„poig Willem nüüd ristiinnemisses om sanu. — Aus herra,
„kui Issand teid peas weel koddõ arwõtama, sis ütlege tälle,
„et minna nüüd lä, tedda sure Issa armo rigin ootma, ja
„et minna surma tunnil tedda melen olle piddanu!“ — Ni
„kõnnel weel se hawatu laiamees, ja nakkas werd rinnust
wälja ajama, ja peake olli temma ärralännu. — Se pälik
pand kassi kofko, luggi Meie Issat temma päle, kai puhhaten
ülles taiwa pole, ja last sis se kolu kehha parwe päält alla
merde. Ent Jani südda läts lahki sedda nädden ja kuulden.
Temma ik hallusaste, ja tunnist tõisele fik omma süda ja pattu
ülles. „Oh, ka mul om üts wanna emma kottun, kes minno
„perra murretap, — ka minna olle tedda kurwastanu. Ent
„minna ei olle weel mitte sanu ümbre käända, ni kui se ärra-
„lännu, õnnis hengeken! — Oh, minno waest! — minna
„olle effi ärra wissanu — wina wasta ärraraisanu se kalli
„ramato, mes tedda rahho pole om saatnu!“ —

Ent se pälik kõnnel armsaste Janile, ja luggesi pääst
tälle paljo piibli wersikeisi ette, kuis se iggawenne arm ei
põlle kahhitsewat sõand, — ja ne kalli sõnna taldutiwa Jani
sõame wallu. Temma jäi kuulma ja taiwa pole kaema.
Sis aije temma temma jalgu ümbre kinni, and temma kääga
suud, ja üttel: „Olle sinna siin surma hädan minno essa,
„minno oppetaja — minno walmistaja se tunni päle, kui
„meie mõllemba nüüd peake se sure kohtomoistja troni ette
„peame astma!“ —

Kui nemma ni weel kõnneliwa, sis ni kui räpsati äkkit-
selt sedda parwe tükki, nink temma pand ka hawal wet
mõda ni kui lõhnaga lendama. Jaan heiti wäga, nink
es tija, mes to olli, ent se pälik, kes üts tark ja opnu in-
neminne olli, nakkas Jummalat tennama, ja sellet Janile,
et se olli üts wee tõmbaminne, mes Ahwrika ma liggi merre
päält kottussite lõitas, ja om tõine kesset merd kui üts kallas
jõggi, mes eddesi lendap, nink tõmbap fik, mes sinna sisse

johhup, henne perra sure ruttoga, et silma firretama jäwa ja
üts kümme pennifoormat tunnil ärra mintas, ja sadap õkwa
süggawest merrest ranna pole wälja.

Sest tulli nüüd wastsest ello lotus neile kätte allejää-
nuile. Iatseliko armoga walwas nüüd Jaan, kui se pälik —
ke jo ellanu inneminne olli — ärrawässi, ja maggama jäi, —
hois tedda ja sedda parwe tükki omme kässega, — lämmit tedda
omme reiwastega, — es tahha effike mitte filmi kinni panda,
et tõine ennege saas hengada. Temma kae olli se rasse tõga
fik werritse, nalg nakkas tedda hirmsaste waiwama, ent südda-
tuus immetaoliko rahho. — Ennamb se ihho waiwati, ennamb
se heng ommast waiwast pääsi wallale.

Tõine oddang nakkas tullemä, ja olli nemma üttepukku
se weetõmbamissaga eddesi lännu, sis nätti selgeste jo üts
merre-sarekenne ärra. Se sare pole läts ka õkwa neide parw.
— Südda olli jo täüs rõmo, — jo tusiwa nemma puid ja
nurmi saäl ärra, kui jälle wastne surma hädä neile päle tulli.
— Kui lõhnaga ajeti neide parwe tük ütte liwako päle. Prag-
gisten laggusiwa ne hirre ja lawwa koost, — ent rand olli
weel rohkemb wersta maad saältammast. — „Jaan“ üttel
se pälik „minna olle jo wanna, minno joud om jo otsan.
„Jätta minno siia mahha, ja kae kuis sinna effi saat randa
„ojoda. Sinna ollet weel noor. — Ella, nink kääna henda
„pattust!“ — „Essa, ei ma sinno ei jätta!“ hõit Jaan tälle
ikken wasta „kui tullep koolda, sis koolgem ütten!“ Ja sesam-
maga haard temma tedda ümbre kehha kinni, — taiwalik
arm and wastset joudo närwetu ihhule, ja se wessi es olle ka
ni süggaw ennamb, et temma kottussite iks kõnden, kottussite
ojoden läbbi sai minna, ja tõist olla pääl kanda. Ja kui joud
tahtsi ärralõppe, sis puhhas temma jälle wahhel, nink pallel,
ja ni kui engli hääle laulsi sis rõõmsaste temma sõamen kallist
Piibli wersti: et „arm om wäggewamb kui surm, ja paljo wee
„woo ei kistuta tedda mitte ärra!“

Ja ni olli ka! — Surma ja wee woo läbbi kand temma
taiwalikust armust ajetu omma sõpra enne oddango weel moisa
ma päle wälja. — Oh sedda sõame ligutamist, sedda taiwaliko
rõmo, kui mõllemba saäl põlwi nüüd maan olli, ja wärristen neid
werritsid käsfi taiwa pole ülestõstsiwa! — Immetaolikult,

kui Israeli rahwast, olli neid Issand se ilmato merre kurgust tõmbanu, — ent Jaan olli weel surembast hädast — sest pattu ja umbussu kurgust ärrapäsenu, ja ussu, armo ja lotusse taiwaliko ranna mannu wäljatulnu. —

Se wäikesse merre-sare pääl ellu käl ristirahwas, ent — parrako Jummal! es olle käl ristirahwa ent rõõwli südda neide sissen. Hispania rahwa suggust, Kattoliko ehk Paapsti usko — es moista nemma luggeda, es olle neil ramatut. Pilte säädwa nemma hendale tee weerde ja kirkohe. Neid nemma kummardawa, ja luggewa mitto kümmed päpatrid sääl een, — to om neide Jummal-orjus! —

Nemma wõttiwa meie waesid reissid käl wasta, ent kui nemma näiwa, et es olle neil ei rahha ei muud warrandust, sis sundsiwa nemma neid rasse tõle, ja peiwa neid kui wange. — Se ealine pälik jäi säratse waiwaga pea haiges mahha, nink Janile panti nüüd katterõrra orjus päle. Ent kui tõ-wahhe olli, sis es läppe temma ommete mitte puhhata, ent läts joosten omma haiget sõnra kaema, jaggast käl temmaga — reiwast ja toito, — walwas weel õsel temma man, kui tõise maggasiwa. — Ent ramatut es olle, kost temma olles sanu sis luggeda, ja sõand rõmustada.

Uttel hommungul saat se wanna, kurri naisse rahwas, kes perrenaise eest sääl majan olli, Jani tarre päle ohherdit otsma. Sääl tarre pääl olli paljo wanna krami, mes merri randa olli ajanu, kui laiwa sääl sare liggi hukka olli sanu. Wanna kasti tükkin lõis temma wiimselt sedda ohherdit, ent sääl olli ka weel üts ramat sissen. Jani südda nakkas wärrisema surest himmust, — temma wõt ülles, — oh immet, oh rõmo! se olli üts Piibli ramat Inglus keel. — Tõise kääga haard temma sedda ohherdit, tõisega kallist ramatut, ja pand treppist alla kui meleto surest rõmust. „Lubboge sedda ramatut mulle, „et ma temmast wahhel tohhe luggeda!“ ni heit temma hallelikult perrenaisele wasta. Ent naine koste: „To ohherd „sija, ja loe sis päle, kui sa suuttat ja soat, wai wõtta tedda mo „perrast hennele. Meil ei olle temmast ommete middake hääd.“ Jani südda olli sest ni rõmo täus, et temma es tija, mes temma ärra olles tennu. Tuhhat lörd and temma kalli rama

Teede in een datter v. J. Schöcher.

toga suud, — kást tedda silma-wego, sáád tedda sóame pále, pand tedda kókko, ja wót jálle werse ülles.

Sest ajast nüüd láts se kówwa sundusse ello Janile tóises. Rómolik, kerge, ilmwássimata tó man, — sóamelik palwussen, — moistik ja ussinamb weel luggemissele, olli temma figile armas, ja ka se kurri naisterahwas olli temma wasta parremb, kui muide wasta. Ent mes temma tálle parrembat reiwast wai sóki and, sedda kand Jaan jálle omma kalli, essaliko sóbrale, kenne ellanu ihho ütteri oiget jou-do es tahha sada.

Jaan olli kui wastsest lodu, ja tóises innemisses sanu. Kui ka náddali orjus tedda árra olli waiwanu, ja aiga es olle andnu luggeda, — kui se kallis pühha páiwakenne tulli, sis nátti ne káts sóbra omma ramatoga merre randa minnewat. Sáál istewa nemma sure palmipu warjun, ja se kolmas olli ka sáál man, neide kallis Isand Jesus, se sóнна towtusse perra, et „kon káts eht kolm üttenkoon omma minno nimmet, „sáál olle ka minna kesken neide sean!“ — Ja nemma luggesiwa neid kalli sónnu ellust ja surmast, — rómust ja ristist, ja kuis neile, kea Jummalat armastawa, kík asja háás pea-wa minnema; — nink nemma unnetiwa árra omma waest waiwa põlwe, ja saiwa rõõmsas omman Jummalan.

Mi ist sis ka ütteri pühhapáiwa hommungul Jaan. Temma sóbber es olle weel mitte tulnu, ja temma luggesi just Esaiasse se prohwti ramatust jálle sedda kallist wersi (pát. 40, wers 2): „Rómustage, rómustage minno rahwast, „üttep teie Jummal, kónnelge Jerusalemiga armsaste, et „temma tenistusse aig om otsan, sest temma pattu omma „temmale andisantu, et temma om káttewõrra sanu Isanda „kái lábbi kige kurjusse eest!“ — Nink wessi joost Jani filmist, ja súdda palli temma sissen, ja es kuleke, kuis tóine jo olli temma sálja takkan, ja káts wórást saksa temmaga ütten. „Jaan, tósse ülles, ka meie páseminne om tulnu!“ heikas ligutetu hálega se pálik ommale sóbrale. „Üts Ing-lus-ma leiw om johtunu sija sare mannu tulles, ja om üt-te seltse lootstoga sija saatnu, wárskit aijawilja sisfeostma. „Nemma wórtwa meid ütten ommale male. Lákkem weel maja rahwa mannu, neid Jummalaga játma!“

Zaan karras üles, näggi neid Inglus pälikid omma sõbra kõrwal, ja tahtse henda temma jalgu ette tolmo sisse mahhakeita, ent tõine tõst tedda üles, wõt kala ümbre kinni, ja iksiwa mõllemba rõmo ja tenno silmawet.

Majarahwas olli jo kuulda sanu, kuis se laiw olli tulnu, ja kuis se haige pälik üts wäga suur ja aus Inglus-ma saks olli. Nemma jäiwa kawwest saisma, kaiwa neid kats sõpru tõine tõise kala küllel ikwat, — ja iksiwa fik ütten neidega, ja paksiwa andis, et nemma ni kurja neide wasta olli olnu. Ent tõise jättiwa armsaste neid Jummalaga, ja latsi lootisko pole. Janil olli tõisen käen se ramat, tõisest hoit tedda temma essalik sõbber kinni.

Zuul olli perri, ilm illus. Laiw lats üttepuktu päle. Arrakatterwa filmist ne merre sare, — mödalendas kawwest Ahwrika ma nukkeline rand, — kurrale kaele jäiwa mitmasuggutse wõra sare-maa, — hommungo pole waijo alla Portugali ja Hispania haljendawa ma-konna, ja wijendal naddalil nätti jo üllewast laiwa tulba otfast Inglus-maa rand ärra. Rit olli rõmolik laiwa pääl, ja es jõwwa ärraota, kunnas nemma perrale saasse. Ent Zaan saia laiwa were pääl, — kaie omma essa-maa pole, ja olli wait nink murrelik. Sis wõt se essalik sõbber temma käest kinni, ja kusse, kuis temma ütfinda sis se murrelik rõõmside seltsin olli? „Oh, kallis essa,“ koste Zaan wasta, „tele tohhetel kül rõõmsa olla, ent minna pea pelgama. Zeid woetas rõmoga saäl wasta, ent minna olle kurjateggiija. Kas nemma minno „nüüd ka jälle sawa wastawõdta?“ Sis melit tedda se pälik ja üttel: „Jummal om sulle andisandnu, Zaan, sis sawa ka innemisse sulle andisandma. Minna tahha sinno „eest pallelda, ja sinno käämees olla, et sinna wastset ello „ollet allustanu, olle sis rõmolik se päle. Minno sõnna mas-sap iks weel midda Inglus-maal, — wai ka Runninga „henda man.“

Laiw olli nüüd saddama sisse ärrajoudnu, ja ankro küllel kinni. Laggusi sis Londoni linan se kõnne wälja, et se rikkas pälik, tedda merre pääl ütteldi hukka sanu ollewat, taggasi olli tulnu. Ja weel es olle mitte öddang käen, kui jo fik

temma sõbra temma mannu kofko naksiwa joostma, tedda terwitama.

Za se pälik kõnnel fik, kuis temmaga olli olnu, ja kuts Zani wälja, ja pallel temma eest neide suurte Londoni lina wallitsejide ja Inglus ma üllembide man, kea temma sõbra olliwa. Ja jätteti se wanna süüd talle andis, sest et temma henda olli ümbrekäändnu, ja omma ello olli tahtnu kaotada tõise eest.

Kui hommung sai, sis wõt se aus sõbber Zani omma tõlda, nink otsewa nemma nüüd se maja wälja, kon Zani emma wäikeffen kambrekessen tarre pääl elli. Se pälik lats enne sisse. Zaan saia weel lāwwe takkan, nink jalla es tahha meest ennamb üllewan kanda, wärris temma omman sõame ligutamissen. — Wanna mutrekenne ist wokki man, ja laul wersikest. Piibli ramat olli üleswoetu lawwa pääl. Kui se pälik temma pojast allust kõnnelda, sis naksi ka silma õkwa jilkma. Ent tõine kulut talle sis: „Maine, sinno poig el-lap, — temma ellap ihholikult ja waimolikult, ja om siin „samman!“ Kui nüüd Zaan weel essi sissetulli, sis es moista se waene, ärrawaiwatu südda ennamb muud üttelda, kui et „Jesand, nüüd lasset sinna omma teendrit rahhun wallale, „sest minno silma omma tedda siin weel nätta sanu!“

Kui se suremb ligutamine olli ni kui ärrataldetu, sis nakkas se pälik mannitsema, et Zaan hennele nüüd wastset ello saiusust piddi wallitsema, mārarsen temma saas rahhun ellada ja omma pääd toita, ja kusse, mis ammeti päle temmal kige suremb himmo kül onnes? Ent Zaan heit põlwile mahha temma ette, ja and kalli sõbra käega suud, ja üttel: „Essa, minna ei moista parrembat hennele himmustada ja „pallelda kui se ärrakaddonu poig hennele om pallelnu; et te „minno kui ütte ommist päiwilissist! Minna olle opnu tööd „teggema ja waiwa näggema, ja olle tundnu kuis tō ja wai-wa al südda puhtas, meel rõõmsas ja rahholikus saap. Li-na paik om minno riknu, sada minno male. Sul om jo „moisid kül! Sääle tahha minna palge heen ja Jesandat kitten „omma leiba süwwa, seni kui minno mulda pantas!“

„Sinna ollet häste pallelnu“ fik se jummalapeliglik pälik talle wasta „kül om tallopoja saiusus waiwalik, ent siski om

„temma üts Isfandast rahho põlweš lodu saifus. Minna kin-
 „ti sulle nink sinno perrantullejile ütte tallo perrisfes, mes
 „wäega illusa kottusse pääł mul ütte moisa al om. Ja egga
 „ajastaig, kui minna sedda moifat kaema lä, tahha minna
 „ka sinno kaeda, kuis sinna sääł ellat.“

Jaan kast silmawega helde hâteggia kät, ja lubbas
 wašfehe ellopaika ka omma wanna emma ja selle waese ma-
 troški Willemi emma wotta. Ent se pälik tõmmas taskust
 ütte rahhakotti, ja and Janile se sõnnaga, et temma sellega
 hendale maja ello pididi affutamo.

Tõisfel päiwal olli Jaan jo tee pääł se tallo pole, ja ellap
 nüüd kui üts jummalapeliglik, üllembist nink allambist armsas
 ja ausas petu tallopoig säälsamman.

Ent surembas ja parrembas maja warrandusfes om te-
 male se wanna hõbbe-hakega Piibliramat.

Kui reifja nida jutto lõppet, sis kirj ka jo kiffas. Rest
 õ olli käen. Ent latšile ja wannule es olle weel und mitte
 tulnu. Mi olli se aig neil kuulden käest ärralõpnu. Rige
 sõame olli ligutetu. Sis tõst se reifja omme silmi üles, ja
 kui kife päle, nink üttel: „Dnristetu sis ka se maja, mes enne
 „olli pimmedusse ja hukatusse paik, nink nüüd om Isfanda
 „waimo kewwaj tedda wašfe ellole ärratanu, ja tedda üttes
 „kallis rahho paigas tennu! Minna ei sa kül ennamb mitte
 „teie mannu taggasi tulles, sest ka minno lassap se Isfand
 „pea wallale ommast tõõst. Ent Isfanda rahho jägo teiega
 „se kalli Jummalasõnna läbbi, mes nüüd teie käen om.
 „Piddage, ja armastage sedda põllo-mihhe saifust, ja ärra
 „himmustage mitte furi affu! Se innemisse rahho ja õn ei tulle
 „mitte wäljast, ent se saifap temma sõamen. Kui se sul käen,
 „sis om sul egga saifusfen hā!“

Tõisfel hommungul läts perremees sedda kallist wanna
 oppetajat kaema, ent wode olli tühhi. Temma olli enne
 walget jälleke ärralõnnu, ja Jani wannamba poja pähhitse
 alla ka jälle ütte Wašfe Testamenti ramato pandnu. Reake
 es tija kōhhes temma olli jānu, ent temma oppus ja armo
 kõnne es kao mitte sõamist, ent saap Jani ja temma laste
 man rohkēt dnristusse wilja kändma põlwest põlweni.

Armas luggeja! Ka sinno mannu tulles jo tõist kōrda
 nüüd se kalender omma kõnne nink oppussega, ni kui se rei-
 fja, kedda temma sulle om kõnnelnu, tallu poja mannu tulli.
 Oh, kui temma sis ka sinno maja-ellun peas kif löidma, et
 parremba pole om lõnnu! Ent se ello saap eggalüttel parremb
 ollema, kui temma effi parrembas saap. Ja ka se kalender
 tahhap sulle tetta, ni kui se wanna reifimees teggi, et temma
 fige mu jutto nink kõnnega siski sulle iks wimate se sõnna
 Kristussest tahhap sega selgembas ja tullusambas tetta, et kui
 temma e'fi ka om jälle ärralõnnu, sinna sedda hendale õtse
 kui pähhitse alla lõwwat pantu ollewat, et sinna effike ei tija
 kuis se tulli, ja näet ennege, et se sulle temmast mahha jäi,
 kui temma effi ärralõts.

Ja kui sis sesamma aigramat sulle wiimses peas tulnu
 ollema, sest et ei kül mitte temma aig, ent sinno aig
 siin ilma pääł otsan om, sis lähhet sinna selle wanna reifi-
 mihhe perra, sest reifja olleme kif siin ilma pääł, — lähhet
 sinna, kōhhes ka sesinnane kõnne temmast sinno om tahtnu
 sata nink juhhatado.

Dnsa omma sis ne, se sedda sõnna kuulwa ja hoitwa!

Moistukõnne ja tähendamisfe.

1.

Unni ja surm, mõllemba wellitse.

Unni ja surm lätsiwa wellelikun armun üts tõise-
ga. Sõdang tulli, nink nemma jäiwa istma mäe ot-
sa. Innemisse ellomaja olliwa säälsamman. Ilm-
likko ello tallitus ja kārra naksi waik jama. Es
kuulta ennamb kosteke hāāld. Sis tõssi unni ommast
paigast, ja õtsekui seemne terrakeisi külwetas, nida
külw temma umbrekaut maggusat hengust. Wanna
inneminne, kes keppe nõal kõnd, ja lats emma rin-
nal, kif panniwa filmi kinni, nink tõbbitsest jäi se
wallo, kurblikust se murre, waisest se hādda mahha.

Kui temma tõ nüüd täidetü olli, sis tulli tem-
ma taggasi omma welle mannu, ist mahha, nink üt-
tel: „kui hommungo walguš tullep, sis wirguwa
„nemma wasten jōrwun. Sis nemma minno kitwa
„ja tennawa kui hāteggia!“

Nida kõnnel temma. Ent surm kai temma päle,
wessi tulli temma filmile, ja temma nakkas murreta-
ma, et „oh, minna ei woi nida mitte rõmustelleda!
„Ei mulle kül innemissist tenno ei anta! Minno arma-
„wa nemma wainlasses, kes neide rõmo-pāiwi lüh-
„hendap.“

Ent unni melit tõist, ja manuits: „Ärra mur-
„reta enne aiga! Es sis se wagga inneminne ka sin-
„no armo ei sa tundma, ja sõbras nink hāteggijas
„ka sinno tunnistama, kui temma tõssap ütskõrd

„sest hengussest, mes sinna annat? — Es meie
„wellitse ei olle, — es meid sesamma Jēsa es läh-
„hāta?“

2.

Armo mälletus.

Üts essa taht laiwaga ülle merre minna kaugele
male, nink enne ärraminnekit kuts temma weel kōkko
kif omme latsi. Temmal olli noor uiho woetu, nink
sedda istutiwa nemma kif ütten mahha. Sis üttel
essa: kui selle uihokesse päle kaete, sis tulgo teile essa
meelde, ke nüüd pea teie mant kaugele ärralāhhep.
Ent kui pu om kolm kōrd heitsenu, sis loda minna
Jummala abbiga teie mannu taggasi tulla. Nida es-
sa kõnnel, ja lahkus poige mant, nink uiho heitses,
nink olli rõõmsas ja kallis armo mälletusses eesmätsel
ajastal. Ent kui essa weel merre pāāl olli, sis tõssi
suur tuul, laiw heideti pae wasta, merre laine katti-
wa tedda, nink essa jäi süggawete merde. Sis lei-
nasiwa latse rassedaste, ja kui tõisel ajastal jälle hāāl-
mid se pu kullen nātti, sis olli sesamma pu, kes mullo
weel neid olli rõmustanu, neile surembas kurbusses
ja sõame wallus. Üttel sis neile üts tõine: „Se pu
„om teile ennege rasses murre mälletusses. Minna
„tahha tedda wōtta ja tõiste paika istutada, et teie
„tedda ennamb ei nāe!“ Ent latse pāsiwa wasta:
„Jātta tedda sijasamma: Temma ei heitse meile kül
„ennamb mitte rõmus, nink se suggu, mes temma mei-
„le kannap, om silma-wessi nink sõame-wallu. Ent
„meie mälletame nida waidlemissen ja armun omma

„kallist essa. Sepärrast jätta meile se uibo! Arm ei
„pölle silmatwet!“

J u t t o.

1. Wars.

Wars näggi ütte wanna hobbest, kel illusa riista
pääll ollima. „Oh, kui kawwa pea minna sis wars
„ollemä?“ möttel temma omman melen. „Kui ka
„mulle se aig wois kæn olla, et ma neid illusid ristui
„kanna!“ Ujastaig ja paar lätsiwa möda. Wars
sai hobbeses. Betas tedda wälja, suitse pantas
suhwe, saddul sälga. Warsakenne es olle weel
piitska maitfnu, — nakkas nüüd lusti ja kõrkust aja-
ma, tantfma ja kargama wanna wisi perra, kōhhes
jalla kaniwa. Ent se olli otsan. Ei ennamh es la-
sta! Suitse, piitsk nink kannusse pinawa tedda wä-
ga, et heen ja werren tõine taggasi tulli. Nüüd last
ta pääd lossi, ja kahhits omma rummalust.

Oppus: Uhfē, illus päält, — sissest selge
waiw. Olle ommaga rahhul, eggal saifus-
fel waiwa!

2. Penni ja warras.

Warras lätš öse warrastama. Temma tulli sal-
lamahito tallopoja usaida, ent tallo penni lätš nārri-

sten wargale wasta. Sis nakkas warras tõisele leiba
pakma, et temma pididi waiw jama. Ent penni hauk
wasta: „Hau, hau! tühhi nouw! hau, hau! tühhi
„nouw, wanna welli, ei ma ei lasse maja tühjas tet-
„ta! Perremihhe leib penni toidap; warga leib jät
„kõtto tühjas!“ Sega aije temma hammastage warga
külge kinni, ja warras pand pakko.

Oppus: Hoiia omma perremihhe hääb. Kui
perremees leiwan, sis sullase kōt täüs.

3. Tefäüja ja tamme pu.

Om olnu ütš tefäüja, se om lānnu omma teed
itš eddesi, nink om ärrawāssinu. Sanu sis ütte su-
re tamme mannu, ja üttelnu: et nüüd om puhkamisse
aig, nink wissanu omma kottikesse tamme jure päle,
ja lammenu effi sinnasamma. Olnu mees sis sällile
maan, ja kaenu üllespole, ja nakkanu mötlemä:
„Kuis se Jummal kül ni om lonu sedda suurt tamme,
„et temma om effi suur pu, ja tillokest wilja kand, ja
„kürwitsel om tillokenne wars, ja ni suurt wilja kand.
„Olles minna Jummal olnu, sis olles minna kürwitsel
„sija tamme otša lonu, ja tõhwa kürwitsel.“ Sis
om to möttega tõine jānu maggama. Sis om Jum-
mal suurt tuult tõfnu, ja om ütš tamme tõhhu sad-
danu temma nõnna päle. Sis om tälle wallus nak-
kanu, nink om pääd rapputanu. Sis om tuul wi-
mate õige paljo tammetõhwa mahhaajanu, nink sad-
danu temma silmakolmo päle, ja põsse päle, ja tulnu
otsete tenima su päle, sis om temma ülleswirgonu,
nink puhknu näppoga, sis om werri õkwa wäljan
olnu.

Sis kaenu se tefäüja taiwa pole ülles, ja üttel-

Rapf un fitt.

nu: „Zummal om iks targemb! kui temma sedda
„suurt kühwist olles lonu sija pu otsa, sis olles temma
„minno pääd purrus lönu!“
Oppus: Arra laitko loja tööd. Mes temma
teep om häste rettu.

4. Kon nink warres.

Kon krooksip jöen. Wanna warres kuuld pu
otsan. Köt olli mihhel tühhi, sis tulli himmo konna
neelda. Last henda sis jõe weerde alla, ja waht
wanna welli, seni kui ta konnakest kätte sai. Müüd
nakkas kon warrest ülliwaga pallemä, ehk ta warrese
jõand saas ligutada. Ent kost wotta. Wanna näl-
jane es te suud wallale, muido kui rapput pääd, ja
ripput konna kintso pittu. Sis nakkas kawwal kon-
napoig warrest kitma, nink üttel: „kae, kuis hanna
„gasark nooreffandal säljan!“ Warresse meel lats
hääs, et tedda saksamihhes arwati, ja nakkas kala
wennitama, ja saksakeli waakma: „Das kuut, tas
„kuut!“ Müüd olli konnaal pakkominnet kæn, ja päs-
si mihhekenne jökke, ja oppel päleke, nink lit: „Dart
„warres, kört warres — Das kuut! Das kuut!“

Moista, moista:

Nooreffand warres: näljane essi,
auwo weel otsip!

Konnaaken söbber: Eesmält kui messi,
perrast ta trotsip!

Oppusse sõnna.

1. Kik tulles Zummalast, ön ja önnetus, ello
ja surm, waesus ja rikkus.
2. Arra unneta hään põlwen mitte kurja põlwe
arra, ja kurjan põlwen pea melen hääb.
3. Arra wiika tööd, mes waiwaga tetta, ei
ka põllo tööd, mes parrembas töös om lodu.
4. Üssutaw söbber om ello rohhi. Kes Zum-
malat pelgap, se saap saraft löidma.
5. Arra olle wihas kui löwwi omman majan,
arra määra omma perrega.
6. Kulet sinna halwa kænnet, sis koolgo se
sinno sisse. Jä rahhule. Se ei aja sinno mitte
lahki.
7. Pagge pattu eest ärra, ni kui siuwo eest.
Kui sinna temmale lähünnet, sis ta sulle pannep.
8. Pattu hamba omma kui löwwi hamba, mes
innemisse henge iho sissest ärrawõrwa.
9. Illekohhus om kui katteterraga möök rõõw-
li kæn. Selle hawa ei sütti.
10. Kes hennele maija ehhitap wõlg rahhaga,
se om selle saarnane, kes hennele kiwwe koggup mat-
tusse hones.
11. Enne kui tulli tousep, om suits nink sau.
Ni om tülli ja tõrra een, ja werre wallaminne per-
ran.
12. Kes wannup, om kui inneminne, kes
kiwwe ülespillup. Nemma tulles kiki tälle essi
kala.

13. Hüllu innemisse südda om temma suun.
Ent targa innemisse su om temma soamen.

14. Laiß fullane om kui kiwvi moan. Keake
ei tahha tedda üleswõtta, ja kes tedda wõttap, se
henda püretap.

15. Otsit sinna parrembat, sis olle ka essi par-
remb.